GEMEENTE Nijmegen

Startnotitie Milieueffectrapportage
Waalsprong
Gemeente Nijmegen

P 1189- 23

1189-23

GEMEENTE Nijmegen

Startnotitie Milieueffectrapportage
Waalsprong
Gemeente Nijmegen

Waalsprong
buitengewoon Nijmegen

GEMEENTE Nijmegen

Startnotitie Milieueffectrapportage Waalsprong Gemeente Nijmegen

Waalsprong
buitengewoon Nijmegen

Inhoudsopgave

1 EEN MER VOOR DE WAALSPRONG 6
1.1 Aanleiding 6
1.2 Het voornemen 6
1.3 Doel m.e.r. 7
1.4 Startnotitie 7
1.5 *Procedure en inspraak* 8
1.6 Initiatiefnemer en bevoegd gezag 8
1.7 Leeswijzer 9

2 BESTUURLIJK - JURIDISCH KADER 10
2.1 Inleiding 10
2.2 Genomen besluiten 10
2.3 Verhouding eerdere besluitvorming – bestemmingsplannen 12
2.4 Te nemen besluiten 14

3 PROBLEEM- EN DOELSTELLING VAN HET MER 16
3.1 Probleemstelling 16
3.2 Doelstelling 16

4 HET PLAN- EN STUDIEGEBIED 18
4.1 Beschrijving plangebied 18
4.2 Beschrijving studiegebied 19
4.3 Huidige situatie 19
4.4 Autonome ontwikkelingen 19

5 VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN 22
5.1 Algemeen 22
5.2 Voorgenomen activiteit 22
5.3 Motivering alternatieven 26
5.4 Beschrijving alternatieven 27

6 MILIEUEFFECTEN, ONDERZOEK EN RAPPORTAGE 32
6.1 Toelichting 32
6.2 Milieueffecten 32
6.3 Prioritaire thema's 33
6.4 Onderzoek en toetsingskader 33
6.5 Vervolgstap: integratiekader en monitoring 36
6.6 Compenserende en mitigerende maatregelen 37
6.7 Rapportage MMA en M3A 37

7 STAPPEN IN DE PROCEDURE 38
7.1 Inleiding 38
7.2 De procedure 38
7.3 Hoe kunt u reageren? 40

8 LITERATUUR 42

9 VERKLARENDE WOORDENLIJST 48

BIJLAGEN

Waalsprong
buitengewoon Nijmegen

Voorwoord

Voor u ligt de startnotitie over de milieu-effectrapportage (m.e.r.) voor de Waalsprong. Het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Nijmegen heeft hiertoe het initiatief genomen. Aanleiding daartoe is een uitspraak van de Raad van State van 3 mei 2001 waarmee de eerder verleende ontheffing voor een Milieu-effectrapport (MER) kwam te vervallen.

De hoofdstructuur van de Waalsprong is vastgelegd in het Structuurplan 'Het land over de Waal'. De gevolgen voor mens en milieu, die van de uitvoering van het plan uitgaan, zijn volgens het bestuur inhoudelijk voldoende betrokken bij de destijds genomen besluiten. Wij vinden het daarnaast belangrijk om de reeds uitgevoerde delen van het Structuurplan 'Het land over de Waal' en de aangegane verplichtingen en afspraken met betrokken partijen en bewoners te respecteren. Wij zijn dan ook van mening dat verdere ontwikkeling van de Waalsprong op basis van deze besluiten plaats moet vinden. Desondanks hebben wij besloten om van de nood een deugd te maken en de tijdelijke opschorting van de bouwactiviteiten te gebruiken voor een bezinning op het reeds ver gevorderde planproces. We beschouwen de m.e.r. als een kans om het Structuurplan 'Het Land over de Waal' te toetsen aan het voortschrijdend inzicht over geactualiseerde beleidsthema's en maatschappelijke discussies. Daarbij vormen de vier strategische opgaven, waarop het Structuurplan is gebaseerd, de inspiratie om een aantal alternatieven in ogenschouw te nemen. Deze vier strategische opgaven zijn:

- **Horen bij de Stad** - *de sociale opgave om het bestaande en het nieuwe Nijmegen op een goede manier op elkaar af te stemmen. De transformatie van landelijk naar stedelijk gebied moet leiden tot een herkenbare en aansprekende eigen identiteit, die eveneens een duidelijke band met de stad op de zuidoever heeft.*
- **Wervende Woonmilieus** – *de band met de stad kan worden vormgegeven door een groot aanbod aan kwalitatief hoogwaardige wervende nieuwe woonmilieus voor de huidige en de toekomstige bewoners te realiseren.*
- **Duurzaamheid** – *de transformatie moet voorzien in de behoeften van de huidige generatie en tegelijkertijd geen belasting zijn voor toekomstige generaties. Investeringen in de droge en natte infrastructuur, beheersing van het energiegebruik en ketenbeheer ten aanzien van grondstromen en reststoffen zijn daarop gericht. Evenals aandacht voor de ontwikkeling van een sociaal duurzaam stadsdeel.*
- **Groeien in Stappen** – *de transformatie vindt niet plaats van de ene dag op de andere. Gedurende het bouwproces is er natuurlijk sprake van tijdelijke overlast en hinder voor de huidige en de nieuwe bewoners. Die moet tot een minimum beperkt worden. Daarnaast veranderen de trends, wat flexibiliteit in het planproces vereist.*

Bovendien maken wij van de mogelijkheid gebruik om extra aandacht te besteden aan de milieueffecten die bij de verdere ontwikkeling van de Waalsprong maatschappelijk belangrijk gevonden worden. In dat verband zullen wij u regelmatig uitnodigen om in de planvorming mee te denken.

Tenslotte bevelen we aan om extra aandacht te besteden aan de thema's mobiliteit en bereikbaarheid, de eigenheid van het gebied en daarmee de aansluiting van nieuw op oud en de waterhuishouding. Deze kwamen als kernthema's uit een recent gehouden workshop met het platform Waalsprong en de (wettelijke) adviseurs over de opzet van het MER naar voren. Vooral de barrièrewerking van wegen, met name de Stadsas, vraagt daarbij om aandacht.

Dr. P. Depla,
Projectwethouder Waalsprong
Nijmegen, september 2001

Waalsprong®
buitengewoon Nijmegen

1 Een MER voor de Waalsprong

1.1 Aanleiding

De plicht voor het opstellen van een MER is onder meer gekoppeld aan het eerste ruimtelijke plan dat een concrete beleidsbeslissing bevat. Bij de ontwikkeling van de Waalsprong is er van uitgegaan dat het Structuurplan 'Land over de Waal' het eerste ruimtelijke plan met een concrete beleidsbeslissing is. Op basis van dit plan is door de minister ontheffing verleend van de MER-plicht. De reden dat er nu een MER voor de Waalsprong moet worden opgesteld, is gelegen in een combinatie van een tweetal uitspraken van de Raad van State.

Centraal staat de uitspraak van de Raad van State van 3 mei 2001 over een vrijstelling ex. art. 19 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO), ten behoeve van de bouw van circa 150 woningen en bouwrijp maken. De Raad van State oordeelde dat in dit geval sprake is van een eerste ruimtelijk plan ten behoeve van de bouw van 6500 woningen. Hij constateerde tevens dat de op basis van het Structuurplan verleende MER-ontheffing niet verleend had kunnen worden (ontheffing was zinledig). De Raad van State kwam daarmee tot de conclusie dat aan het gewraakte besluit geen MER ten grondslag lag.

Deze uitspraak moet in samenhang gezien worden met een eerdere uitspraak van de Raad van State in 1999. In deze uitspraak oordeelde de Raad van State dat het Structuurplan geen concrete beleidsbeslissing bevat. Daarmee is het Structuurplan ook niet het eerste ruimtelijke plan en kan de ontheffing hieraan ook niet gekoppeld worden. Teneinde de ontwikkeling van de Waalsprong mogelijk te maken, zal alsnog aan de MER-plicht voldaan moeten worden.

1.2 Het voornemen

Het voornemen is de woningbouwtaakstelling uit het VINEX-convenant om 10.000 tot 12.000 woningen met bijbehorende voorzieningen te realiseren, zoals omschreven in het Structuurplan 'Het land over de Waal'. Dit is een MER-plichtige activiteit.

De opgave uit het Structuurplan bevat daarnaast onderdelen die afzonderlijk ook MER(beoordelings)-plichtig kunnen zijn. Het gaat hier om:

- de uitbreiding van een bedrijventerrein
- de aanleg van een recreatieve voorziening
- de uitvoering van een stadsproject
- de oprichting van windmolens
- het winnen van oppervlaktedelfstoffen
- het aanleggen van een waterbekken
- bronbemalingen ten behoeve van bouwputten.

1.3 Doel m.e.r.

De m.e.r. is door de wetgever bedoeld als hulpmiddel bij de besluitvorming. Door middel van de m.e.r. kan aan het milieubelang een volwaardige plaats in de besluitvorming worden gegeven. De verplichting tot het opstellen van een MER is gekoppeld aan de besluitvorming die voor uitvoering van bepaalde activiteiten doorlopen dient te worden. Voor de ontwikkeling van de Waalsprong is dat met name het bestemmingsplan, en voor zover aan de orde, de ontgrondings- en de grondwateronttrekkingsvergunning. Doel van het MER is informatie te leveren over de milieugevolgen van de ontwikkeling van de Waalsprong. Deze informatie wordt vervolgens gebruikt in de besluitvorming rond het bestemmingsplan, en voor zover aan de orde, de ontgrondings- en grondwateronttrekkingsvergunning.

Om de ontwikkeling van de Waalsprong mogelijk te maken wordt een dertiental bestemmingsplannen voorbereid en in procedure gebracht. Daarbij wordt uitgegaan van één MER omdat de milieueffecten van de activiteiten in de Waalsprong in samenhang met elkaar (integraal) onderzocht en beoordeeld moeten worden.
Dat betekent dat het MER zal moeten voorzien in informatie die te herleiden is tot de plangebieden van de dertien bestemmingsplannen. Het bestemmingsplan vormt een afweging van alle ruimtelijk relevante belangen. In dat verband zijn twee zaken van belang.
Ten eerste zijn niet alle milieugevolgen ruimtelijk relevant.
Gevolg hiervan is dat niet alle informatie uit het MER in de besluitvorming rond het bestemmingsplan betrokken kan en mag worden. Een deel van de informatie zal dan ook in de besluitvorming op andere momenten in het planproces gebruikt moeten worden. Het MER dient hierin te voorzien.

Ten tweede vormt het milieubelang één van de belangen die in het bestemmingsplan tegen elkaar afgewogen moet worden. In voorkomende gevallen kan uit die afweging blijken dat vanwege de relevantie van andere belangen, zoals economische of sociale belangen, resultaten uit het MER niet volledig overgenomen kunnen worden. Dit zal echter in het besluit goed gemotiveerd moeten worden.

1.4 Doel Startnotitie

De startnotitie is het begin van de formele procedure van de m.e.r. Het doel van de startnotitie is om een onderbouwde afbakening van de milieu-effectrapportage te krijgen. Het gaat hierbij om de afbakening van de te onderzoeken alternatieven, de relevante milieueffecten en de refentiesituatie.

In de startnotitie geeft diegene die het voornemen heeft om een bepaalde activiteit uit te voeren (de initiatiefnemer) inzicht in het 'wat', 'waar' en 'hoe' van zijn plannen. Niet in detail, maar op hoofdlijnen. Dit inzicht in de plannen van de initiatiefnemer is nodig, zodat het bevoegd gezag de juiste richtlijnen voor het MER

kan geven. Deze richtlijnen bepalen in belangrijke mate wat wel en wat niet in het MER uitgezocht moet worden. Daarmee staat de startnotitie aan de basis van de informatie die met het MER op tafel komt.

De startnotitie heeft niet alleen tot doel het bevoegd gezag te informeren. Ook de Commissie voor de milieu-effectrapportage (Cmer), de wettelijke adviseurs en de insprekers zullen zich een beeld van de voorgenomen plannen moeten vormen.

1.5 Procedure en inspraak

De startnotitie is een inspraakdocument. Na publicatie van deze startnotitie is voor een ieder gedurende vier weken inspraak mogelijk. Daarnaast brengt de Cmer op basis van de startnotitie een advies uit over de gewenste inhoud van het MER. Nadat de Cmer haar advies heeft uitgebracht worden de definitieve richtlijnen voor het MER vastgesteld door het bevoegd gezag, de gemeenteraad van de gemeente Nijmegen. De verdere m.e.r.-procedure en het besluitvormingstraject staan beschreven in hoofdstuk 7 van deze startnotitie.

Bij de voorbereiding van de startnotitie zijn het Platform Waalsprong en de (wettelijke) adviseurs waaronder het Polderdistrict Betuwe, Zuiveringsschap Rivierenland, Rijkswaterstaat en de provincie Gelderland intensief betrokken. Specifiek om te achterhalen welke milieu-effecten in deze fase van de planvorming maatschappelijk als meest prioritair beschouwd zouden moeten worden, heeft een consultatieronde met bovengenoemde partijen plaatsgevonden. De conclusies hiervan zijn beschreven en overgenomen in hoofdstuk 6 van deze startnotitie.

1.6 Initiatiefnemer en bevoegd gezag

De verplichting tot het opstellen van een MER is voor de ontwikkeling van de Waalsprong gekoppeld aan het bestemmingsplan, de ontgrondings- en de grondwateronttrekkingsvergunning. Voor het bestemmingsplan is de raad van de gemeente Nijmegen bevoegd gezag. Voor beide vergunningen is dat Gedeputeerde Staten van Gelderland (GS).

Het College van Burgemeester en Wethouders is in haar functie van dagelijks bestuur van de gemeente Nijmegen initiatiefnemer voor de inrichting van de Waalsprong. Door scheiding aan te brengen in verantwoordelijkheden wordt extra aandacht besteed aan een zo zorgvuldig mogelijke invulling van de m.e.r-procedure.

1.7 Leeswijzer

In eerste instantie wordt in hoofdstuk 2 de recente bestuurlijk-juridische geschiedenis van de Waalsprong geschetst. Hoofdstuk 3 van deze startnotitie gaat in op de probleem- en doelstelling voor het MER. Vervolgens wordt in hoofdstuk 4, na een beschrijving van de huidige situatie, ingegaan op de ontwikkelingen rond de planvorming en de reeds in gang gezette activiteiten. Hoofdstuk 5 beschrijft de voorgenomen activiteit en de in beschouwing te nemen alternatieven voor het ruimtelijke plan. Hoofdstuk 6 behandelt in globale zin de milieueffecten, het voorgenomen milieuonderzoek en het toetsingskader. Hoofdstuk 7 geeft de te volgen procedure weer en hoofdstuk 8 bevat een overzicht van de meest relevante onderzoeksrapporten en beleidsnotities die voor de planontwikkeling van de Waalsprong zijn gebruikt. Tenslotte zijn de in de tekst gemarkeerde begrippen nader omschreven in hoofdstuk 9.

2 Bestuurlijk - juridisch kader

2.1 Inleiding

De basis voor de planontwikkeling van de Waalsprong is gelegd in het Structuurplan 'Land over de Waal' dat in 1996 is vastgesteld. Daarvoor al, in 1992, is de basis gelegd voor onder meer de keuze voor de Waalsprong als woningbouwlocatie. Gedurende de planvorming die vanaf dat moment heeft plaatsgevonden is gebruik gemaakt van beschikbare milieukennis. Plannen zijn op basis daarvan aangepast en geoptimaliseerd. Kortom er is sprake van een belangrijke voorgeschiedenis als het gaat om de planontwikkeling, het afwegen van milieu-aspecten en besluitvorming in de ontwikkeling van de Waalsprong tot nu toe. Bij het opzetten van deze m.e.r. zal hiermee rekening gehouden moeten worden.

In dit hoofdstuk wordt onderzocht wat het bestuurlijk - juridische kader is voor deze m.e.r. Wat moet redelijkerwijs als vaststaand beschouwd worden en vormt daardoor de basis voor de MER. Daarnaast wordt in dit hoofdstuk nader aangegeven welke activiteiten die uit de ontwikkeling van de Waalsprong kunnen voortvloeien, resulteren in een MER(beoordelings)-plicht. Daarbij wordt aangegeven aan welk besluit de MER-plicht is gekoppeld en hoe hiermee wordt omgegaan.

2.2 Genomen besluiten

Voor de Waalsprong heeft op alle bestuurlijke niveaus planologische besluitvorming plaatsgevonden. De in de VINEX door de rijksoverheid vastgestelde verstedelijkingsopgave is zodoende van een locatie en een omvang voorzien, conform de uitgangspunten van beleid van de verschillende bestuursorganen. In de eerdere besluitvorming door andere bestuursorganen is, noch vooraf noch achteraf, geconstateerd dat sprake zou zijn van een MER-plichtig besluit. Wel is in 1992 een vrijwillige MER uitgevoerd door de provincie Gelderland, met behulp waarvan de locatiekeuze op een verantwoorde en juiste wijze is gemaakt. Kenmerk van zulke beslissingen is het feit dat, op grond van de Algemene wet bestuursrecht (Awb), bezwaar- en beroepsmogelijkheden openstaan voor belanghebbenden. Indien een beslissing voldoende concreet en afgewogen is genomen, geldt deze als besluit in de zin van art. 1:3 Awb. Hiervan hangt tevens het antwoord op de vraag af of bij de voorbereiding van dat besluit een MER moet worden gemaakt. Indien het besluit (in het plan) als eerste voorziet in de realisering van de MER-plichtige activiteit, dient bij de voorbereiding van dat besluit een MER te worden gemaakt.

Door de gemeente Nijmegen is, voor het Structuurplan 'Het Land over de Waal' met het oog op het voorgaande, een ontheffing van de MER-plicht gevraagd. Zowel de Cmer als de verantwoordelijke ministers achtten voldoende reden aanwezig om de ontheffing te

verlenen. Men verwachtte niet dat een m.e.r. nieuwe gegevens over mogelijke nadelige gevolgen voor het milieu zou opleveren. Deze ontheffing is op 15 maart 1996 verleend.

Op 3 mei 2001 oordeelde de Raad van State over vrijstellingen ex artikel 19 van de WRO die was verleend om de bouw van een aantal woningen en het bouwrijpmaken van een plandeel mogelijk te maken. De Raad van State kwam daarbij tot de conclusie dat beide vrijstellingen opgevat dienden te worden als het eerste ruimtelijke plan aangezien het Structuurplan geen concrete beleidsbeslissing bevat. De verleende ontheffing van de MER-plicht was in dat verband zinledig. Aangezien beide vrijstellingen voorzagen in een MER-plichtige activiteit waaraan geen MER ten grondslag lag, vernietigde de Raad van State beide vrijstellingen. Het College van Burgemeesters en wethouders heeft op grond hiervan vastgesteld, dat voor de ontwikkeling van de Waalsprong in navolging van voornoemd (locatie) MER uit 1992, waaruit naar voren is gekomen dat de locatie Waalsprong als zodanig het meest geschikt is om de aan de orde zijnde woningbouwdoelstellingen te realiseren, thans een (inrichtings)MER opgesteld dient te worden ten behoeve van de uit te werken bestemmingsplannen. Besluitvorming over de bestemmingsplannen kan echter slechts het in die bestemmingsplannen vervatte grondgebied betreffen. De aard en de reikwijdte van deze te nemen m.e.r-plichtige besluiten beperkt derhalve de omvang van de in de MER op te nemen informatie. Afwegingen omtrent de locatie kunnen niet meer worden gemaakt, zodat de MER gericht dient te worden op de inrichting van het gebied. Een verdere beperking van de in de MER te beschrijven informatie vloeit voort uit de doorwerking van de ruimtelijke plannen van hogere bestuursorganen. Voor zover hierin beleid is opgenomen ten aanzien van verstedelijking dient daarmee rekening te worden gehouden.

Naast besluitvorming in het kader van de ruimtelijke ordening zijn door diverse partijen ook andere besluiten ten behoeve van de realisatie van de Waalsprong genomen. Zo is onder meer de hoofdverkeersas (A325) van het Rijk naar de Provincie en van de Provincie naar de Gemeente overgedragen, waarbij het snelheidsregime is aangepast. Ook is de hoofdinfrastructuur van riolering en zuivering op de ontwikkeling aangepast en uitgebreid en hebben het Zuiveringsschap Rivierenland en Polderdistrict Betuwe de ruimtelijke en kwalitatieve uitgangspunten voor het watersysteem van de Waalsprong als beleid vastgelegd. Tenslotte is met de NUON een principe-overeenkomst over de energielevering aan het Waalspronggebied gesloten.

Samenvattend is de locatie, begrenzing en opgave van de woningbouwlocatie Waalsprong in de volgende besluiten vastgelegd:

- 1990; Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening Extra (VINEX) met bijbehorende PKB Nationaal ruimtelijk beleid.
- 1993; Ontwikkelingsvisie Knooppunt Arnhem-Nijmegen
- 1996; Streekplan Gelderland
- 1996; Structuurplan Land over de Waal
- 1996; grenscorrecties gemeente Valburg
- 1997; grenscorrectie gemeente Bemmel
- 1998; gemeentelijke herindeling Lent (van Elst naar Nijmegen)
- 1998; Regionaal Structuurplan Knooppunt Arnhem-Nijmegen

2.3 Verhouding eerdere besluitvorming – bestemmingsplannen

Binnen de ruimtelijke ordening heeft het bestemmingsplan op gemeentelijk niveau een centrale plaats. De WRO biedt ook andere bestuursorganen de mogelijkheid om met zogenaamde concrete beleidsbeslissingen in andere ruimtelijke plannen juridisch bindend planologisch beleid vast te leggen, maar het bestemmingsplan is het belangrijkste instrument hiervoor. Het beleid van bestuursorganen op rijks-, provinciaal- en regionaal niveau heeft zijn doorwerking in bestemmingsplannen. Het bestemmingsplan moet de afweging van alle ruimtelijk relevante (deel)belangen bevatten.
Vastgesteld dient te worden wat de (juridische) verhouding is tussen de eerdere besluitvorming en de bestemmingsplannen. In de WRO is deze verhouding vastgelegd via het bestuurlijk toezicht en de concrete beleidsbeslissingen. Er is geen sprake van een formele planhiërarchie.

- Bestuurlijk toezicht bestaat uit wettelijk benodigde goedkeuring door een hoger bestuursorgaan, alsmede de aanwijzingsbevoegdheden van hogere bestuursorganen.
- Concrete beleidsbeslissingen zijn onderdelen van ruimtelijke plannen waarmee beoogd wordt een volledig afgewogen besluit te nemen.

Op grond van de Algemene wet bestuursrecht bestaat de mogelijkheid van bezwaar en beroep tegen dergelijke beslissingen c.q. besluiten. Door opname van concrete beleidsbeslissingen in ruimtelijke plannen ontstaat wel een zekere hiërarchie.

Plannen op rijksniveau dienen bij alle besluitvorming op basis van de WRO in acht te worden genomen. Plannen op provinciaal niveau dienen bij besluitvorming inzake de hoofdstukken IV en IV-A (door regionale lichamen en gemeenten) in acht te worden genomen. Reeds bij de concrete beleidsbeslissing kan overigens een afwijkingsmarge worden vastgesteld.

Naast de hierboven genoemde formele gebondenheid is bij vaststelling en goedkeuring van ruimtelijke plannen sprake van zelfbinding door het besluitende bestuursorgaan. Indien sprake is van inhoudelijke afwijkingen dient dit gemotiveerd te worden. Inzake het

streekplan bestaat voorts de verplichting tot (horizontale) coördinatie met het milieubeleidsplan en het waterhuishoudingsplan (art. 7 Bro). In vergelijking met de binding via concrete beleidsbeslissingen kan de (zelf)binding geformuleerd worden als 'rekening houden met...'.

In beginsel kan van besluiten die, ingevolge de WRO 'in acht genomen' moeten worden, niet afgeweken worden. Van besluiten waarmee 'rekening gehouden' dient te worden, kan dat wel. De Afdeling bestuursrechtspraak volgt hierin een lijn die kritischer is dan eerder door de Kroon werd toegepast. In de praktijk zijn formele mogelijkheden aanwezig om afwijkingen toch mogelijk te maken. Ook kan rechterlijke toetsing van een motivering omtrent de mate waarin 'rekening wordt gehouden met...' dermate kritisch zijn dat een bevoegdheid tot afwijking praktisch onmogelijk wordt. De mate van binding aan plannen wordt mede bepaald door het tijdstip van besluitvorming. Aan recente plannen dient een grotere betekenis te worden toegekend dan aan oudere. Hiërarchie en chronologie kunnen voor een ingewikkelde casus zorgen.

Voor de besluitvorming met betrekking tot de ontwikkeling van de Waalsprong kan het volgende worden opgemerkt:

- De VINEX is onverkort van kracht, de 5e nota kan een zekere anticiperende werking hebben. Hierbij dient ook het tijdsverloop van de gehele RO-besluitvorming, inclusief rechterlijke toetsing, in het oog gehouden te worden.
- De Ontwikkelingsvisie Knooppunt Arnhem-Nijmegen is tot stand gekomen op basis van een vrijwillige door de provincie uitgevoerde MER en is later bevestigd door vaststelling van het Streekplan Gelderland, waarin om die reden geen concrete beleidsbeslissingen zijn opgenomen.
- Het Regionaal Structuurplan Knooppunt Arnhem-Nijmegen is goedgekeurd door GS en voldoet derhalve aan het streekplan. Dit plan kan concrete beleidsbeslissingen bevatten omtrent de verstedelijking.
- Het Structuurplan 'Het Land over de Waal' is een uitwerking van rijks- en provinciale besluitvorming. De Gemeenteraad bindt zichzelf door de indicatieve uitspraken. De Afdeling bestuursrechtspraak achtte geen concrete beleidsbeslissingen aanwezig, mede gelet op de voorgenomen verdere uitwerking in masterplannen. De WRO voorziet wel in toezending aan GS en de inspecteur Ruimtelijke Ordening.

Samenvattend wordt vastgesteld dat in alle bovengenoemde plannen de richting en het beleid voor verstedelijking in de regio is opgenomen en van een plaats, begrenzing, omvang, opgave en een ruimtelijke hoofdstructuur voorzien. De woningbouw valt voor een groot gedeelte binnen de plan horizon van deze vastgestelde ruimtelijke plannen. In de bestemmingsplannen kan daarom nog slechts de inrichting van het gebied worden bepaald en in zekere mate de omvang, gerelateerd aan de bestaande stad.

Deze onderdelen kunnen in een actuele beschrijving van milieu-effecten worden opgenomen. Verdergaande overwegingen kunnen op dit punt niet meer worden verwacht, uit oogpunt van rechtszekerheid en het voorkomen van kapitaalvernietiging. De locatie, begrenzing, omvang, opgave en ruimtelijke hoofdstructuur van de verstedelijking, zoals neergelegd in het Structuurplan, ligt zodanig vast dat ook op dit punt redelijkerwijs geen alternatieven meer kunnen worden verwacht. Daarbij is ook de aard van de besluitvorming (bestemmingsplannen) doorslaggevend. Deze punten staan in dit m.e.r. daarom niet meer ter discussie.

2.4 Te nemen besluiten

Het Besluit milieu-effectrapportage 1994 wijst diverse activiteiten aan als respectievelijk MER-plichtig (bijlage C) of MER-beoordelingsplichtig (bijlage D).

Als MER-plichtige activiteiten zijn aangewezen:

- De bouw van 2000 woningen buiten de bebouwde kom of 4000 woningen binnen de bebouwde kom (11.1 bijlage C). Bijbehorend besluit is het eerste ruimtelijke plan dat hierin voorziet, in casu het bestemmingsplan of het besluit ex. art. 19 WRO.
- De winning van oppervlaktedelfstoffen ingeval van een winplaats van 100 ha of meer (of meerdere winplaatsen tezamen) (16.1 bijlage C). Bijbehorend besluit is de aanwijzing van de winplaats, bij ontbreken daarvan de ontgrondingsvergunning.

Als MER-beoordelingsplichtige besluiten zijn aangewezen:

- De aanleg van een recreatieve of toeristische voorziening, indien de activiteit betrekking heeft op 250.000 bezoekers per jaar, een oppervlakte van 25 ha of meer heeft of een oppervlakte van 10 ha of meer in een gevoelig gebied heeft (10.1 bijlage D). Bijbehorend besluit is het eerste ruimtelijke plan dat in de aanleg voorziet (of het landinrichtingsplan).
- De uitvoering van een stadsproject, met inbegrip van winkelcentra of parkeerterreinen, indien deze een oppervlak heeft van 100 ha of meer of een bedrijfsvloeroppervlak van 200.000 m² of meer (11.2 bijlage D). Bijbehorend besluit is het ruimtelijke plan dat als eerste in de mogelijke uitvoering voorziet.
- De aanleg van een bedrijfsterrein, indien de oppervlakte 75 ha of meer beslaat (11.3 bijlage D). Bijbehorend besluit is het 1e ruimtelijke plan dat in de aanleg voorziet.
- Bronbemalingen bij bouwputten, of wijziging /uitbreiding daarvan, indien sprake is van een hoeveelheid van 3 miljoen m³ of meer in een periode van 12 maanden (15.1 bijlage D). Bijbehorend besluit is de grondwateronttrekkingsvergunning.
- De aanleg van een waterbekken, in gevallen waarin de activiteit

betrekking heeft op 5 miljoen m² of meer (15.3 bijlage D). Bijbehorend besluit is het eerste ruimtelijke plan dat in de aanleg voorziet.

- De oprichting van installaties voor het opwekken van elektriciteit d.m.v. windenergie, indien dit een vermogen heeft van 10 megawatt of uit 10 molens of meer bestaat (22.2 bijlage D). Bijbehorend besluit is het eerste ruimtelijke plan, of bij het ontbreken daarvan de besluiten waarop de afd. 3.5 Awb en 13.2 Wm van toepassing zijn.

Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland zijn het bevoegd gezag inzake de ontgronding en de grondwateronttrekking. In het MER komen varianten voor waarbij de oppervlakte uitstijgt boven de 100 ha. *Voor de ontgronding is niet geheel duidelijk of het* bestemmingsplan kan gelden als 'aanwijzing van de winplaats', hetgeen namelijk doorgaans in hogere plannen plaatsvindt. Bij ontbreken van de aanwijzing is de ontgrondingsvergunning MER-plichtig. In deze m.e.r. wordt uitgegaan van een vergunning. De grondwateronttrekking is MER-beoordelingsplichtig. Deze wordt echter op vrijwillige basis betrokken bij de m.e.r. Voor de Waalsprong is door GS en de gemeenteraad tezamen besloten dat één MER wordt gemaakt, welke gecoördineerd wordt door de gemeenteraad van de gemeente Nijmegen.

De MER-plichtige en MER-beoordelingsplichtige activiteiten op gemeentelijk niveau worden allen betrokken bij de m.e.r. De bijbehorende besluiten zijn de 13 bestemmingsplannen en/of de vrijstellingen ex. art. 19 WRO.

3 Probleem en doelstelling van het MER

3.1 Probleemstelling

Ten behoeve van de keuze voor een woningbouwlocatie in de regio Nijmegen is in 1992 een MER opgesteld. Uit die MER blijkt dat de locatie Waalsprong het meest milieuvriendelijke alternatief is. Vervolgens is op basis van de locatie en de aanbevelingen uit deze MER de opgave en de ruimtelijke structuur van de Waalsprong uitgewerkt in het Structuurplan 'Het Land over de Waal'. Bij de voorbereiding hiervan is in 1996 de MER-ontheffingsprocedure doorlopen (artikel 7.5 Wet milieubeheer). De aanbevelingen die uit deze ontheffingsprocedure voortvloeiden, zijn in het Structuurplan verwerkt. Het Structuurplan vormde vervolgens de basis voor de verdere planontwikkeling van de Waalsprong.

Uit het voorgaande blijkt dat niet alleen de ruimtelijke inpassing van de Waalsprong, de locatie, de omvang, de begrenzing en de ruimtelijke hoofdstructuur vastligt, maar dat bij de keuze en het uitwerken daarvan ook de relevante milieu-aspecten voldoende in beeld zijn gebracht en in de planvorming zijn meegewogen. Daarmee is op inhoudelijke gronden de basis voor de verdere planontwikkeling van de Waalsprong vastgelegd. Immers destijds waren er, rekening houdend met de relevante milieu-aspecten, geen gronden om voor een andere lijn, dat wil zeggen, een andere ruimtelijke inpassing te kiezen. In die zin levert een MER dat zich richt op de ruimtelijke inpassing ook geen grote meerwaarde op. De meerwaarde van het op te stellen MER is de kans om de ruimtelijke inrichting verder te vervolmaken zonder de ruimtelijke hoofdstructuur op lokatieniveau aan te tasten.

Op grond hiervan kan voor het MER de volgende probleemstelling geformuleerd worden: Het MER moet voorzien in alle relevante milieu-informatie en een beoordelingskader ten behoeve van de te nemen MER-(beoordings)plichtige besluiten die noodzakelijk zijn om de ruimtelijke inrichting van de Waalsprong verder uit te werken.

3.2 Doelstelling

De behoefte bestaat bij de initiatiefnemer om de periode van bezinning te gebruiken om de planontwikkeling van de Waalsprong tegen het licht te houden en waar nodig bij te sturen of aan te scherpen. De initiatiefnemer ziet de meerwaarde van het MER in de kans om de ruimtelijke inrichting verder te vervolmaken zonder de ruimtelijke hoofdstructuur aan te tasten. De initiatiefnemer heeft daarbij een tweetal invalshoeken voor ogen.

Ten eerste vinden op gemeentelijk, provinciaal en rijksniveau discussies plaats die hun weerslag hebben in een aantal belangrijke nota's zoals het Kwaliteitshandvest VINEX, Nota Belvedère de 5e Nota Ruimtelijke Ordening, de Woonvisie, Milieubeleidsplan gemeente Nijmegen, Stadsvisie en de Cultuurvisie. Een belangrijke 'input' wordt daarbij geleverd door woningmarktonderzoek maar ook campagnes als 'trek de groene grens'. Het MER biedt

nu de mogelijkheid om de gevolgen van deze discussies voor de strategische opgaven die aan de ruimtelijke hoofdstructuur ten grondslag liggen, zoals neergelegd in het Structuurplan 'Land over de Waal' nader te onderzoeken. Op basis van de consequenties van deze discussies kan telkens één van de vier strategische opgaven aangescherpt worden. Het gaat hierbij om de strategische opgaven:

- Horen bij de Stad - de sociale opgave om het bestaande en het nieuwe Nijmegen op een goede manier op elkaar af te stemmen. De transformatie van landelijk naar stedelijk gebied moet leiden tot een herkenbare en aansprekende eigen identiteit, die eveneens een duidelijke band met de stad op de zuidoever heeft.
- Wervende Woonmilieus - de band met de stad kan worden vormgegeven door een groot aanbod aan kwalitatief hoogwaardige wervende nieuwe woonmilieus voor de huidige en de toekomstige bewoners te realiseren
- Duurzaamheid - de transformatie moet voorzien in de behoeften van de huidige generatie en tegelijkertijd geen belasting zijn voor toekomstige generaties. Investeringen in de droge en natte infrastructuur, beheersing van het energiegebruik en ketenbeheer ten aanzien van grondstromen en reststoffen zijn daarop gericht. Evenals aandacht voor de ontwikkeling van een sociaal duurzaam stadsdeel.
- Groeien in Stappen - de transformatie vindt niet plaats van de ene dag op de andere. Gedurende het bouwproces is er natuurlijk sprake van tijdelijke overlast en hinder voor de huidige en de nieuwe bewoners. Die moet tot een minimum beperkt worden. Daarnaast veranderen de trends, wat flexibiliteit in het planproces vereist.

Ten tweede biedt deze MER de mogelijkheid om extra aandacht te besteden aan de milieu-effecten die bij de verdere ontwikkeling van de Waalsprong maatschappelijk als belangrijk ervaren worden. Deze vloeien voort uit de inspraakreactie op de evaluatie MER, gedurende de planontwikkeling ingediende bezwaren en aangetekende beroepen maar zijn bijvoorbeeld ook aangedragen tijdens een recent gehouden workshop met het platform Waalsprong en de (wettelijke) adviseurs over de opzet van het MER.

Tenslotte moet het MER voorzien in een toetsingskader en bouwstenen ten behoeve van het opstellen van de dertien bestemmingsplannen en, voor zover aan de orde, de grondwateronttrekkings- en ontgrondingsvergunning.

4 Het Plan- en studiegebied

4.1 Beschrijving plangebied

Onder het plangebied wordt verstaan het gebied waarin de voorgenomen activiteiten plaatsvinden. Het plangebied bestaat uit het volledige ten noorden van de Waal gelegen grondgebied van de gemeente Nijmegen met uitzondering van:

- de uiterwaarden van de Waal,
- de Oosterhoutsedijk en de Bemmelsedijk tot aan de binnendijkse kant van de rijbaan,
- het gebied ten noorden van bedrijvenpark de Rietgraaf (Rondweg 5 – 13) en ten westen van de Rijksweg zuid aldaar.

De dorpskernen Oosterhout en Ressen, gelegen buiten het grondgebied van de gemeente Nijmegen, vallen buiten het plangebied. Op de kaart *(zie figuur 1)* is de situering van het plangebied ten opzichte van omringende gemeenten en het ten zuiden van de Waal gelegen Nijmeegse grondgebied zichtbaar. In het plangebied bevindt zich de dorpskern van Lent en enkele bebouwde linten. Het gebied wordt van noord naar zuid doorsneden door de A325 en de spoorlijn, die Arnhem met Nijmegen verbinden.

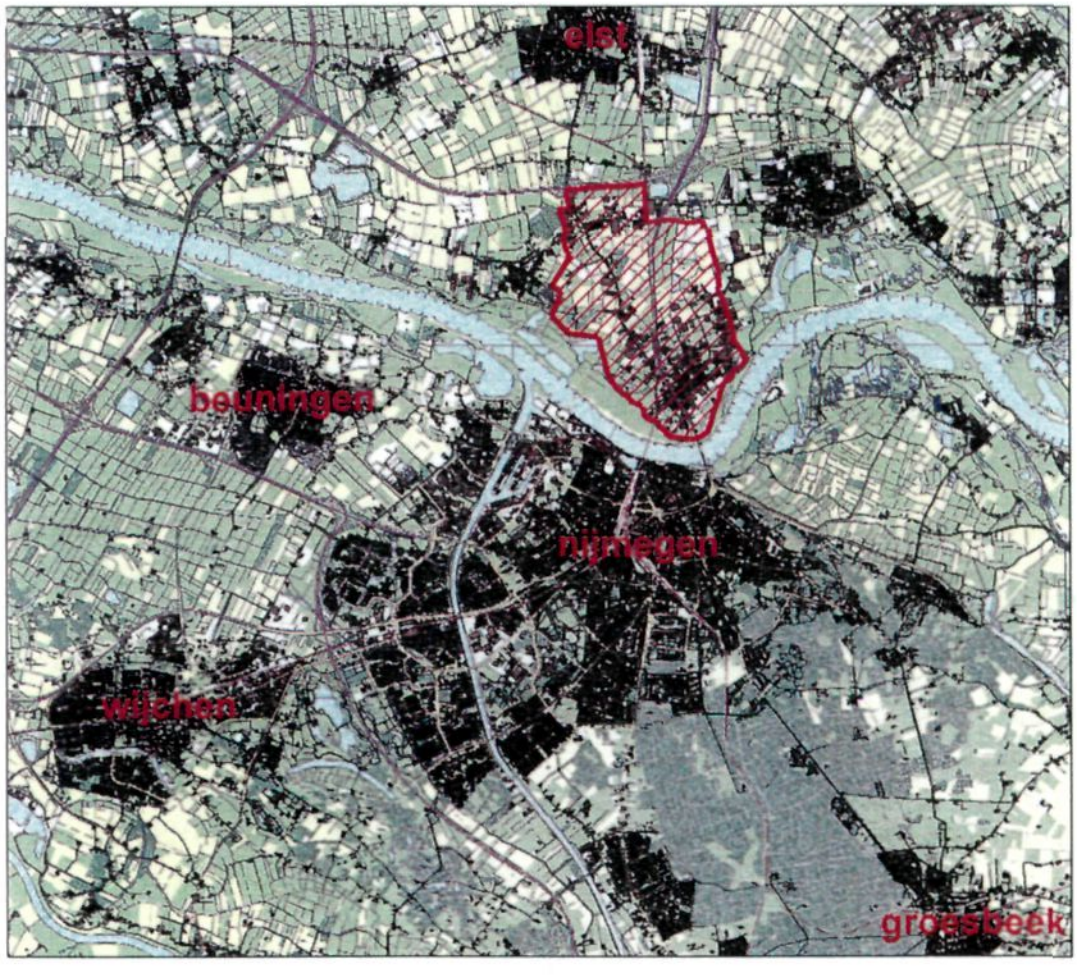

figuur 1

4.2 Beschrijving studiegebied

Het studiegebied omvat het plangebied en de gebieden buiten het plangebied tot zover als de beschreven milieueffecten meetbaar en relevant zijn. Het studiegebied is groter dan het plangebied, omdat de invloed van de stedelijke ontwikkeling verder reikt dan het plangebied, onder andere via grondwaterstromen, de Ecologische Hoofdstructuur en het Hoofdwegennet. Het reeds uitgevoerde onderzoek dat verder reikt dan het plangebied betreft o.a. de verkeerskundige studies. Slechts het Hoofdwegennet wordt daarin als relevante verkeersstroom opgevat.

4.3 Huidige situatie

Aan de hand van de recente luchtfoto wordt de huidige situatie in het MER beschreven. Op de luchtfoto is goed zichtbaar de infrastructuur rond de A325 en de spoorlijn, die het gebied in twee delen scheidt. De bestaande bebouwing rond Lent is eveneens aanwezig aan beide zijden van de Stadsas. Grote delen van het gebied zijn in gebruik voor tuinbouw, boomgaarden en kassen, die ontsloten zijn door smalle wegen en paden, waarlangs groene hagen en boomsingels te zien zijn. Goed te zien zijn ook de reeds gebouwde nieuwe wijken Oosterhout en Visveld. Daarnaast zijn grote delen van het gebied reeds bouwrijp gemaakt.

1.17 Autonome ontwikkelingen

Als autonome ontwikkelingen in het plangebied worden beschouwd alle relevante besluiten die hebben geleid tot het Structuurplan. Het Structuurplan 'Het land over de Waal' wordt derhalve inhoudelijk opgevat als autonome ontwikkeling.

Daarnaast vindt een aantal grootschalige ontwikkelingen in de directe omgeving van het plangebied plaats. Het betreft ten oosten van het plangebied de ontwikkeling van stadsregionaal park 'de Woerd' en het natuurontwikkelingsplan 'de Gelderse poort'. Voor zover deze ontwikkelingen milieueffecten op de Waalsprong hebben, zullen ze in het onderzoek betrokken worden.

In de Rijksnota Waterbeleid voor de 21e eeuw wordt de Waalbocht bij Nijmegen als knelpunt omschreven. Een eventuele oplossing voor deze problematiek is door het rijk nog niet bepaald. Een keuze uit verschillende alternatieven, zoals een dijkverlegging, zal door het rijk nog gemaakt moeten worden. De planvorming hieromtrent is nog niet concreet genoeg. Met de ontwikkeling van de Waalsprong kan echter niet op deze beslissing worden gewacht. Dit onderwerp vormt dan ook geen onderdeel van deze m.e.r. en zal in een latere procedure uitgewerkt worden.

Een andere ontwikkeling in de directe nabijheid van het plangebied is de aanleg van de Betuwelijn. In dit m.e.r. wordt met de milieu-effecten van de Betuwelijn, zoals deze beschreven zijn in desbetreffende bestemmingsplan en onderliggende rapporten rekening gehouden. Ten westen van het plangebied wordt de aanleg van het Multimodaal Transportcentrum Valburg (MTC) voorbereid.
Deze ontwikkeling volgt in tijd op de planontwikkeling van de Waalsprong. De ruimtelijke opbouw en invulling van de Waalsprong zoals deze in het Structuurplan 'Land over de Waal' gegeven wordt, is dan ook uitgangspunt (onderdeel van de autonome ontwikkeling) geweest voor de planvorming van het MTC Valburg. De milieu-effecten van het MTC Valburg zijn in het afzonderlijke Milieu-effectrapport 'MER MTC Valburg 2001' beschreven.

Rond het bestaande dorp Oosterhout in de gemeente Overbetuwe voorziet het bestemmingsplan Buitengebied Valburg 1998 in een beperkte ontwikkeling van glastuinbouw en woningbouw. Ook deze ontwikkelingen zijn in tijd volgend op de Waalsprong, bij een eventuele realisatie van deze projecten zal de Waalsprong dan ook als gegeven en te respecteren uitgangssituatie meegenomen moeten worden.

5 Voorgenomen activiteiten en alternatieven

5.1 Algemeen

Deze startnotitie geeft onder andere in hoofdlijnen een beschrijving van de aard en omvang van de voorgenomen activiteit. De Wet milieubeheer schrijft voor dat in een M.E.R. alleen alternatieven moeten worden beschouwd, die redelijkerwijs in de besluitvorming een rol kunnen spelen. Onderstaand zijn die alternatieven beschreven die, gelet op het doel van de voorgenomen activiteit, haalbaar zijn. In deze startnotitie zijn de voorgenomen activiteit en alternatieven op het beleidsniveau van het Structuurplan beschreven. In het MER zullen ze uitgewerkt worden tot ruimtelijke uitgangspunten voor de inrichting, het beleidsniveau van het masterplan.

5.2 Voorgenomen activiteit

Op basis van het Structuurplan 'Het Land over de Waal' is de ruimtelijke inrichting van de Waalsprong verder uitgewerkt. De voorgenomen activiteit geeft de huidige stand van zaken in de planontwikkeling weer dan wel de meest waarschijnlijke invulling zoals deze op dit moment aan de orde is.

De vier strategische opgaven uit het Structuurplan zijn vertaald in een ruimtelijk concept voor de Waalsprong. Hierin wordt een ruimtelijk raamwerk geschetst waarin 'plekken' en 'stromen' worden onderscheiden. Binnen een patroon van landschaps-elementen en openbare ruimten (A), in combinatie met structurerende netwerken als water en verkeer (B), zijn verschillende verblijfsmilieus (C) ingevuld. In onderstaande beschrijving wordt deze structuur gevolgd:

A. Landschapsstructuur

De landschapsstructuur van de Waalsprong bestaat uit:

1. de landschapszone
2. de groene dwarslijnen en radialen
3. de dijk- en kwelzone

1. Binnen de landschapszone krijgen de functies natuur, recreatie, water en wonen een plaats. De landschapszone bestaat uit verschillende plandelen:

- Landgoed Oosterhout: bos- en weide gebied ten behoeve van route- en plaatsgebonden recreatie zoals bijvoorbeeld wandelen, fietsen, speelweiden, ateliers en beeldentuin en voorzieningen voor scouting
- Oosterhoutse & Lentse plassen: oever- en waterrecreatie, paviljoens, wandel- en fietspaden, natuur en drijvend wonen.
- Zwarte gat & archeologisch monument: natuur, speelweiden, evenemententerrein, tijdelijke zandwinverwerkingsinstallatie (circa 2 hectare) en gronddepot (circa 30.000 m^2). 't Zand: natuurontwikkeling en wonen waarbij minimaal 50% van het plangebied onbebouwd is ten behoeve van natuur.

2. De groene dwarslijnen en radialen zijn routes door de Waalsprong, ieder met een eigen karakter. Zij vormen samen met het watersysteem het recreatieve netwerk. De groene radialen heb-

ben tevens een ecologische functie: zij vormen groene corridors binnen het regionale landschappelijke raamwerk.

3. De dijk- en kwelzone is waterrijk en groen van karakter. Binnen een strook van 50 meter uit de dijk wordt de huidige situatie gehandhaafd. Het overige deel is bestemd voor een gevarieerde bebouwing (bebouwingspercentage maximaal 50% voor doorzicht in het gebied). Bestaande (cultuurhistorische) elementen worden ingepast.

B. Stromen & netwerken

1. Blauwe netwerk

Het blauwe netwerk bestaat uit een kringloopsysteem met verschillende onderdelen: waterlopen voor opvang en circulatie van water, zuiveringsvoorzieningen (circa 7 hectare), opvangbekkens voor retentie (circa 90 hectare ten behoeve van seizoensbuffering), zandwinning (circa 75 hectare), de winning van huishoudwater (circa 1 miljoen m^3/jaar) en watergelieerde groengebieden met een recreatieve en ecologische functie.

2. Grijze netwerk

De Stadsas vormt de doorgaande hoofdverkeersstructuur (circa 80.000 motorvoertuigen/etmaal peildatum 2010). Hierop zijn de hoofdontsluitingen van de woongebieden aangetakt via de Dorpensingel (circa 20.000 motorvoertuigen/etmaal peildatum 2010) en de singel rond het Stadseiland (tot circa 50.000 motorvoertuigen/etmaal peildatum 2010). De Stadsas (rotonde) in het centrumgebied wordt verdiept aangelegd. De verkeersstructuur is zodanig opgezet dat met betrekking tot het autoverkeer sprake is van een omrijfactor: de openbaar vervoerslijnen en de fietspadenstructuur hebben een radiale, en dus kortere, opzet en zijn daarmee op kortere afstanden een aantrekkelijker vervoerswijze. Ook wordt een langzaamverkeersverbinding over de Waal parallel aan de spoorbrug gerealiseerd. Tevens wordt uitgegaan van een tweetal voorstadshaltes: Ressen en Lent. Bij de voorstadshalte Ressen wordt uitgegaan van een transferium (circa 6.000 m^2).

3. Energie en duurzaam bouwen

De energievoorziening gaat uit van warmtelevering en aanvullende maatregelen die leiden tot een energieprestatie op locatie (EPL) van minimaal 7,4. Door extra inzet van duurzame bronnen wordt een EPL van 9 nagestreefd.

Voor Duurzaam Bouwen wordt in de Waalsprong een hoger prestatieniveau dan in de regio nagestreefd. Het basisniveau in de regio is vastgelegd in het KAN convenant Duurzaam Bouwen. In samenwerking met de projectontwikkelaars is duurzaam bouwen uitgewerkt door een lijst van algemeen toe te passen maatregelen op te stellen. Daarnaast worden een vijftal specifiekere duurzaam bouwen projecten uitgewerkt:

- autovrije wijk rond station Lent,
- optimalisatie geluidsklimaat rond Centrumgebied (landelijk voorbeeldproject in het kader van de regeling Modernisering Instrumentarium Wet geluidhinder),
- voorbeeldproject energiezuinig bouwen in het westelijk deel van het Stadseiland,
- woningen in nauwe relatie met natuur ontwikkeling in het oostelijk deel Landschapszone,
- combinatie van functies waterafvoer, -zuivering, ecologie, recreatie en wonen in de singelzone van het Stadseiland (landelijk voorbeeldproject in het kader van de regeling Stimulering Intensief ruimtegebruik).

C. Verblijfsmilieus:

1. Stadseiland

Het Stadseiland biedt een stedelijk leef-milieu waarin naast wonen ook ruimte wordt geboden aan de ontwikkeling van verschillende centrumvoorzieningen. In dit deelgebied wordt de hoogste woningdichtheid van de Waalsprong gerealiseerd, gemiddeld 30 woningen per hectare (met een bandbreedte van 20 tot 40 woningen per hectare). Uiteindelijk zullen er in dit deelgebied ongeveer 5.500 tot 7.500 nieuwe woningen worden gerealiseerd. Binnen het Stadseiland zijn twee milieu's te onderscheiden: het centrumgebied en de aangrenzende woongebieden. Het Centrumgebied bestaat uit de Stadsas, een NS station, circa 110.000 m^2 bvo aan kantoren, circa 130.000 m^2 aan centrumvoorzieningen op stadsdeelniveau (waaronder winkels circa 7.500 m^2 bvo, dienstverlening, bijzondere dienstverlening, horeca en onderwijs) en wonen. De woongebieden omvatten een drietal voorzieningenharten (circa 27.000 m2 bvo) en circa 5.500 à 6.000 woningen.

2. Dorpenzone:

De dorpenzone vormt een recreatief woonmilieu met een relatief lage woningdichtheid van gemiddeld 20 woningen per hectare. Dit deelgebied bestaat uit het woonpark Oosterhout (circa 2.000 woningen), woonpark Ressen (maximaal 2.000 woningen) en de woonbebouwing in de Oosterhoutse en Lentse plassen (circa 400 woningen) en in 't Zand (circa 350 woningen). Daarbij wordt in beide woonparken een voorzieningenhart (circa 9.000 m^2) en een buurtwinkelcentrum (circa 1.900 m^2) gerealiseerd. Tevens wordt ten noordoosten van woonpark Oosterhout een sportpark van circa 20 hectare gerealiseerd.

3. Bedrijfsterrein De Grift

Het gezoneerde bedrijfsterrein De Grift is bestemd als vestigingsmilieu voor met name kleinschalige en middelgrote logistieke, distributieve en industriële bedrijvigheid (milieucategorie 2 – 4, plaatselijk 5). Dit bedrijfsterrein zal circa 50 hectare omvatten. Op het terrein zullen circa 4 tot 6 windmolens geplaatst worden (600 – 1.500 kW/molen).

De institutenzone is een hoogwaardig (groen) vestigingsmilieu van circa 37 hectare (circa 260.000 m^2) voor instellingen (in de sfeer van onderwijsvoorzieningen, medische instituten en onderzoeksinstellingen) ten westen van de Stadsas. Ten oosten van de Stadsas bestaat ze uit circa 13 hectare (circa 95.000 m^2) aan centrumvoorzieningen en bijzondere doeleinden. Onder een deel van de Institutenzone bevindt zich een archeologisch monument. De aanwezigheid van dit monument legt beperkingen op de inrichting en het gebruik van dit gebied.

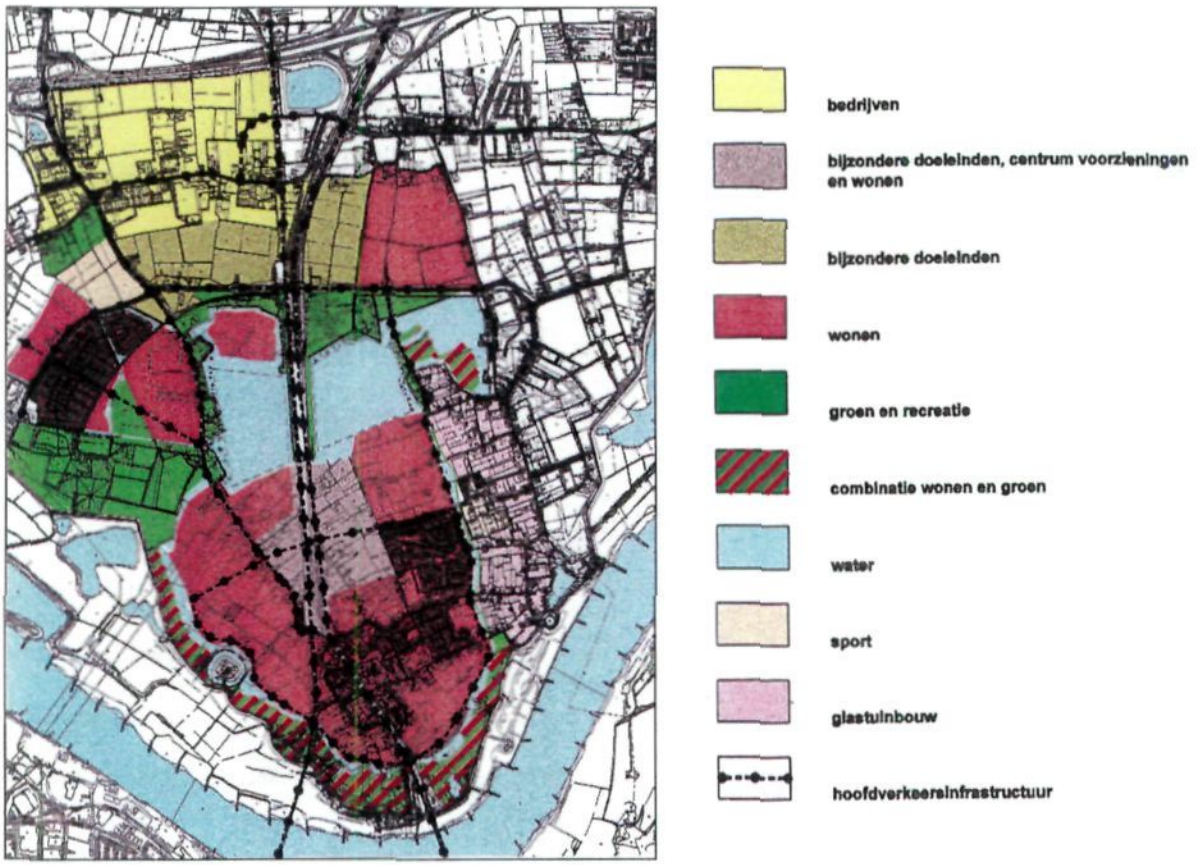

figuur 2

Waalsprong
buitengewoon Nijmegen

5.3 Motivering alternatieven

Beleidsmatig heeft, na de vaststelling van het Structuurplan 'Het Land over de Waal', inmiddels een aanscherping van landelijk beleid plaatsgevonden in onder meer de 5e nota RO , het Nationaal Milieubeleidsplan 4, het Nationaal Verkeer- en Vervoerplan (NVVP), de nota Mensen Wensen Wonen, de nota Belvedère, het Natuurbeleidsplan (Natuur voor mensen, mensen voor natuur) en de 4e Nota waterhuishouding.

Relevant nieuw regionaal beleid van het Knooppunt Arnhem-Nijmegen (KAN) omvat onder meer het Segmenterings- en faseringsplan Bedrijventrerreinen (1997) en Kantorenmarkt (1997), de Toeristisch Recreatieve Structuurvisie (1997), de Regionale Detailhandelsstructuurvisie (2001), de nota Voortgang Kantorenbeleid (2000) en het herziene en uitgebreide Convenant Duurzaam Bouwen 2000.

Relevant nieuw beleid van de gemeente Nijmegen omvat onder meer het Waterplan Nijmegen, de Woonvisie Nijmegen 2005 en woningmarktonderzoek, de Cultuurvisie, het Kantorenmarktbeleid, het Economisch beleidsplan Nijmegen en de Stadsvisie Nijmegen 2015 'Stad in Balans' en het Nijmeegs Milieubeleidsplan 2002-2005 vastgesteld worden.

Het MER geeft de kans het Structuurplan 'Het land over de Waal' te toetsen aan voortschrijdend inzicht ten aanzien van beleidsthema's en maatschappelijke discussies. Bij de alternatievenkeuze worden deze gekoppeld aan de vier strategische opgaven die als sturend voor de planfilosofie van de Waalsprong in het Structuurplan 'Het land over de Waal' beschreven zijn. De hierboven onder 'voorgenomen activiteit' beschreven ruimtelijk kader en programma vormt de basis (onderlegger) voor de alternatieven. De alternatieven hebben de 'voorgenomen activiteit' dus als vertrekpunt.

Deze strategische opgaven zijn:

1. Wervende woonmilieu's.
2. Horen bij de stad.
3. Duurzaamheid.

De vierde strategische opgave 'groeien in stappen' levert niet per definitie een ander ruimtelijk eindbeeld op. De mogelijkheden voor dit thema zullen daarom in alle alternatieven beschreven en in het toetsingkader weergegeven worden.

De voorgenomen activiteit is een gebalanceerde uitwerking van de vier strategische opgaven binnen het ruimtelijk kader. De mogelijke marges in de planuitwerking van de Waalsprong en daarmee de scope (breedte) van de milieu-effecten wordt bepaald door telkens één strategische opgave als leidend te nemen en deze consequent verder uit te werken. Hierbij is door de initiatiefnemer aangegeven in welke mate programmawijzigingen voor haar als realiseerbaar en

daarmee als 'reëel' beschouwd kunnen worden. Deze alternatievenkeuze sluit aan op een aantal recente landelijke en lokale beleidsontwikkelingen. De relevante beleidsdocumenten worden per alternatief vermeld.

De volgende alternatieven worden nadrukkelijk niet beschouwd:

- Alternatieven waarbij economische investeringen teniet worden gedaan, zoals bijvoorbeeld de al bouwrijp gemaakte of bebouwde terreinen (woonpark Oosterhout, Visveld) of het inmiddels aangelegde hoofdriool.
- Alternatieven die een initiatief van een ander bestuursorgaan inhouden en waarover nog geen bestuurlijke afspraken bestaan over eventuele realisatie. Een voorbeeld daarvan is de dijkverlegging, waarover het Rijk nog geen standpunt heeft ingenomen.
- Alternatieven gelegen buiten het plangebied.

5.4 Beschrijving alternatieven

1. Wervende woonmilieu's:

Voor het alternatief 'wervende woonmilieu's' ligt de nadruk op de lokale woonkwaliteit van de Waalsprong inclusief Lent. Sleutel hierbij is leefbaarheid en (bewoners-)participatie. De nadruk ligt op goede en gevarieerde voorzieningen in de woonomgeving zelf. Bij een belangenafweging is groen in de directe woonomgeving belangrijker dan grote wijkparken.
Een zorgvuldig aangeklede omgeving en het in ruime mate opnemen van cultuurhistorische elementen leiden tot een groter ruimtebeslag dan waarin de huidige woonvlekken kunnen voorzien. Om de gewenste hoeveelheid woningen te bouwen moet in dit alternatief binnen het Waalspronggebied meer ruimte gegeven worden aan de functie wonen. Dit leidt tot verstedelijking van het gebied de Vossenpels en toevoegen van woonbebouwing in de Institutenzone. Dichtheden in de dorpenzone zijn maximaal 20 woningen per hectare, in het stadseiland 20-40 woningen per hectare.

In dit alternatief is het bestaande dorp Lent een nadrukkelijke dorpse enclave in het stadsdeel met een eigen beheerregime. Dit kan leiden tot sterke contrasten in de overgang naar de nieuwe gebieden.

Om de extra investeringen in de openbare ruimte van het woongebied te financieren worden hogere grondopbrengsten gezocht, onder andere door een groter gebied te ontzanden. In dit alternatief ligt de nadruk op de ontwikkeling van kleinschaligere voorzieningen ten behoeve van de bewoners van dit stadsdeel zelf. Daarom wordt het archeologisch monument ontwikkeld volgens een landschappelijk-recreatief scenario. *(zie figuur 3)*

Inspiratiebron: onder andere Nota mensen Wensen Wonen (VROM), Nota Belvedère, kwaliteitshandvest VINEX, aanbevelingen uit MER-ontheffing 1996.

2. Horen bij de stad:

In dit alternatief staat de relatie met de stad centraal. Dit betekent dat er een sterke nadruk ligt op verbindingen en bereikbaarheid en de sociale opgave om het bestaande en het nieuwe op een goede manier op elkaar af te stemmen (ongedeelde stad). De voorzieningen en bedrijven, die de Waalsprong aantrekt, worden geselecteerd op een meerwaarde voor de stad als geheel en hun aantrekkingskracht. Dit ook voor Nijmegenaren die niet in dit deel van de stad wonen. Een laatste onderscheidend punt zit in het woonprogramma. Dit wordt nadrukkelijk op de lokale markt afgestemd. Een kernpunt daarbij is het invullen van de behoefte aan sociale woningen.

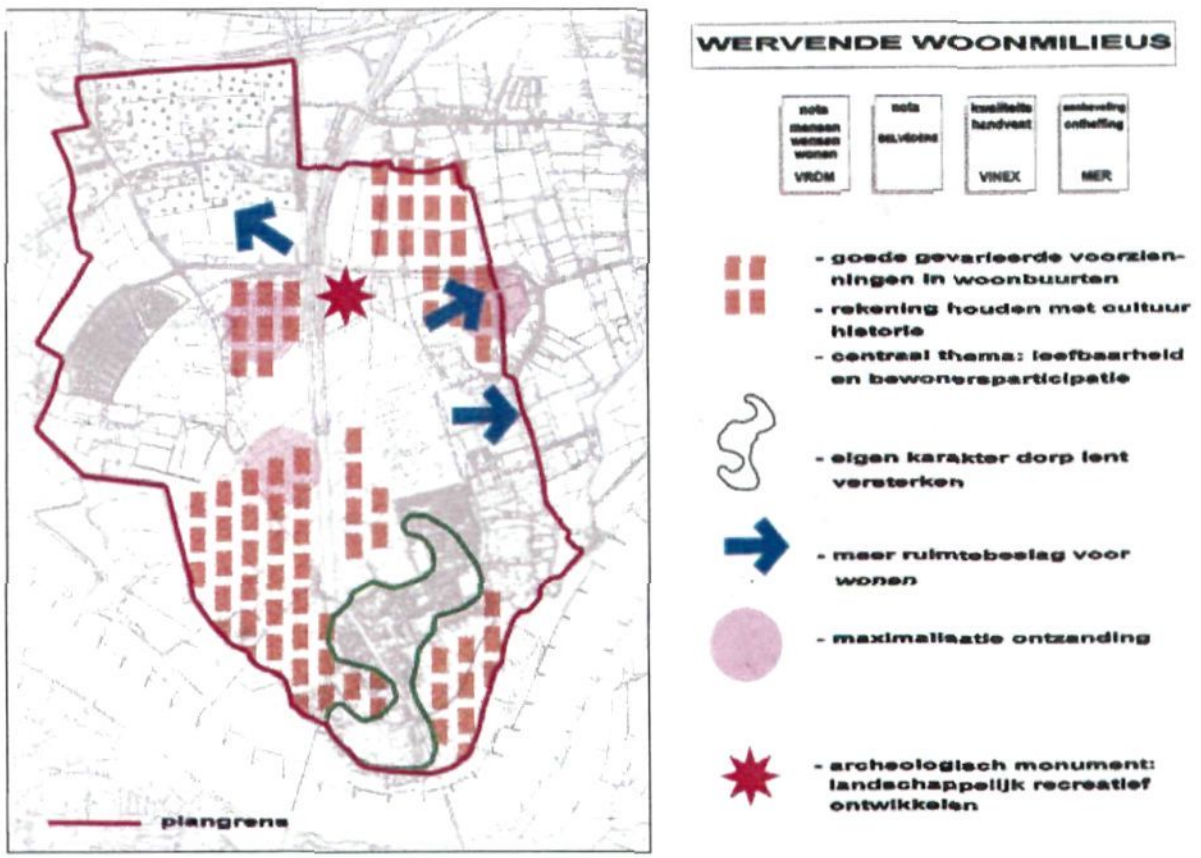

figuur 3

De hoofdpunten van de ruimtelijke ontwikkeling zijn de sterke ontwikkeling van een tweetal knopen, namelijk Ressen en Lent met een concentratie aan hoogdynamische functies (voorzieningen) en hoge(re) bebouwingsdichtheden tot ruim 60 woningen per hectare. De variatie in woonmilieu's wordt meer gezocht in verschillen in dichtheden dan in gebiedsuitbreiding.

In dit alternatief is het bestaande Lent herkenbaar als voormalige dorpskern, maar is voor het beheer en overige ruimtelijke ontwikkelingen niet te onderscheiden van de rest van de stad.
In verband met de gewenste publieksaantrekkende werking van de grootschalige voorzieningen in Landschapszone en Institutenzone, die ook bewoners van de bestaande stad de Waalsprong in moet trekken, wordt het archeologisch monument als toeristisch-recreatieve variant en/of landschappelijk-bedrijvenpark uitgewerkt. Het profiel van bedrijventerrein de Grift wordt aangepast met minder transport en logistiek en meer handel en nijverheid.

In het onderzoek naar optimale verbindingen tussen Waalsprong en bestaande stad wordt het effect van een tweede stadsbrug als optie onderzocht.

Inspiratiebron: onder andere 5e Nota RO, Stadsvisie, Woningmarktonderzoek, Woonvisie en Milieubeleidsplan gemeente Nijmegen.

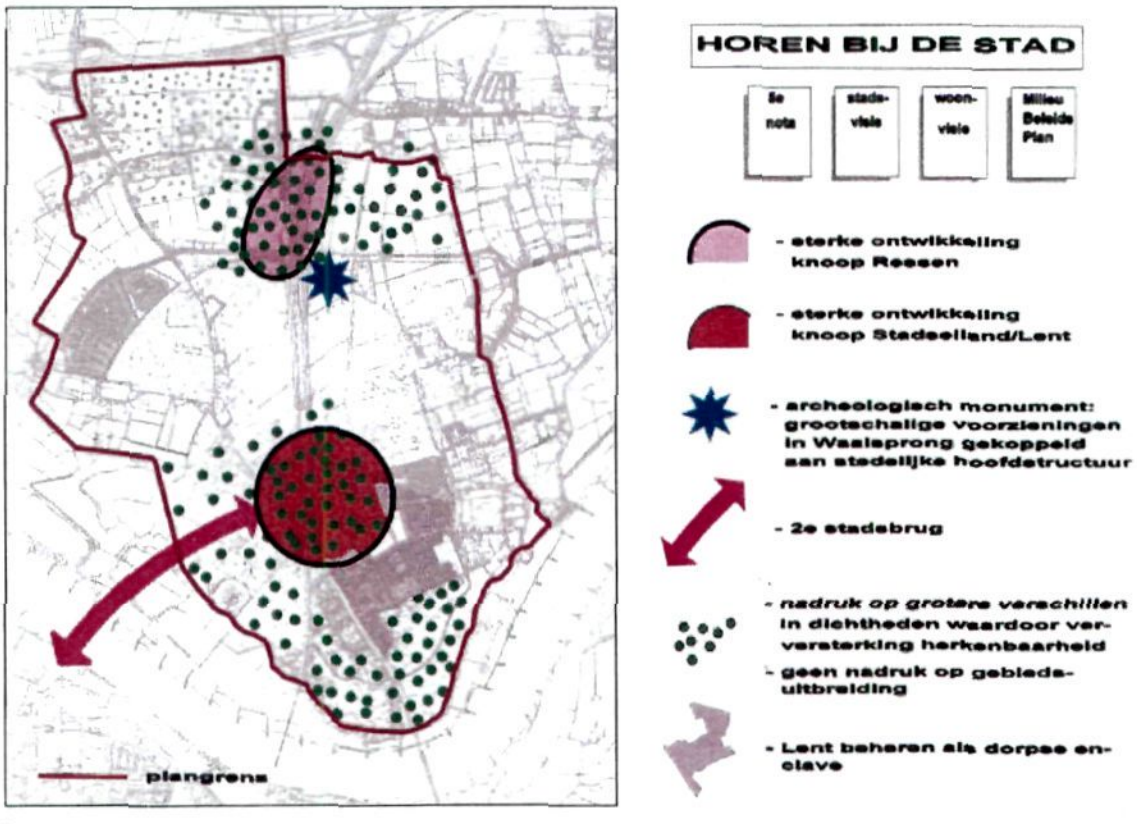

figuur 4

Waalsprong
buitengewoon Nijmegen

3. Duurzaamheid:

In het alternatief duurzaamheid worden de grootschalige milieu-consequenties van de verstedelijking zoveel mogelijk in het gebied zelf opgevangen. Kernpunten hierbij zijn het sluiten van kringlopen en het optimaal benutten van gebiedspotenties. Hierbij speelt verantwoord voorraadbeheer van de sleutelvoorraden energie, ruimte en biodiversiteit een grote rol.

Een zwaardere inzet op het sluitend krijgen van kringlopen ('zelfvoorzienend') leidt tot de plaatsing van meer windmolens. Op bedrijventerrein de Grift wordt gekozen voor andere bedrijfstypen.

In de woongebieden is veel aandacht voor verdichting en dubbel ruimtegebruik. Dit geldt zeker bij de ontwikkeling van de knopen Ressen en Lent. Daardoor wordt krimp of verdunning in ecologisch aantrekkelijke delen van het Waalspronggebied mogelijk gemaakt. Dichtheden lopen van 5 woningen per hectare in de verdunningslocaties tot 80 woningen per hectare in de verdichtingslokaties. In dit alternatief is bestaand Lent een integraal onderdeel van het plandeel Stadseiland dat net zo duurzaam functioneert als de rest van de Waalsprong. In ontwikkeling en beheer wordt ernaar gestreefd een eenheid van deze nieuwe wijk te maken.

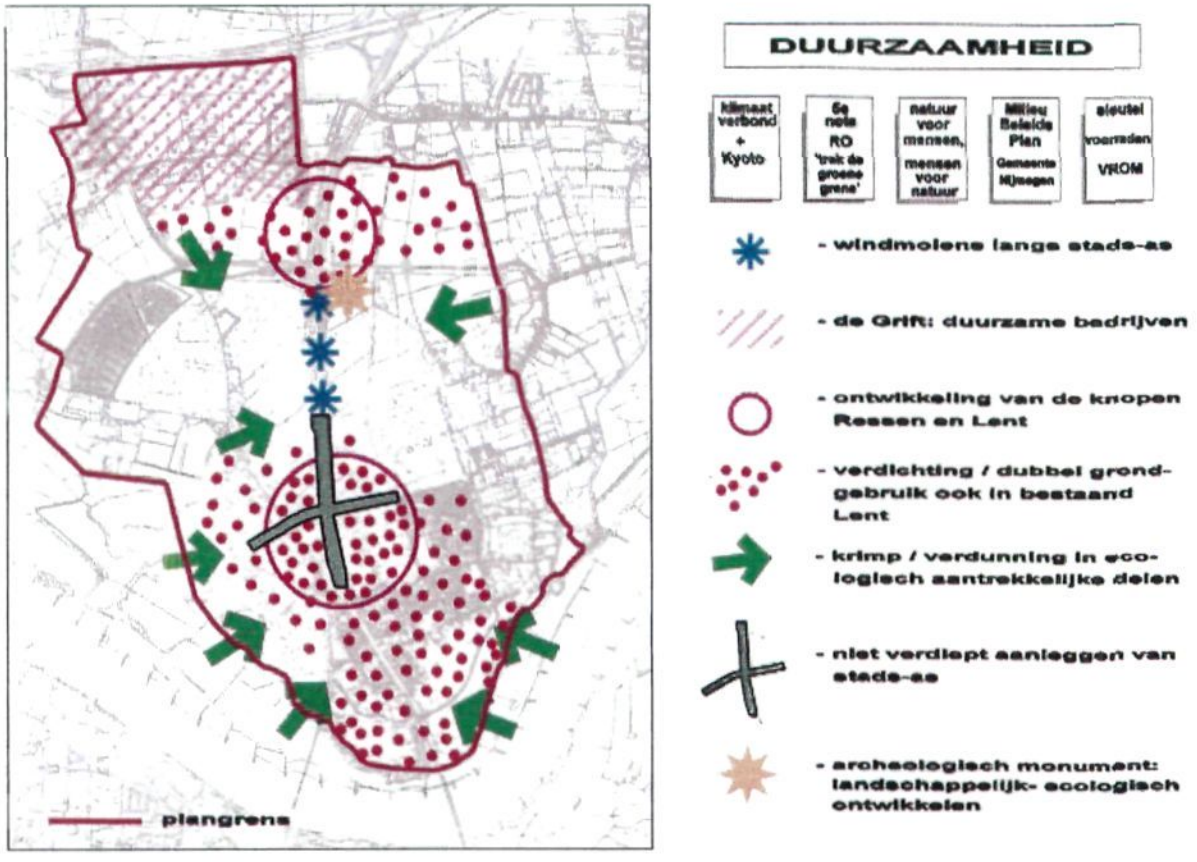

figuur 5

Beperking van de hoeveelheid grondwateronttrekkingen leidt o.a. tot het niet-verdiept aanleggen van de Stadsas (rotonde) in het Centrumgebied. Het archeologisch monument krijgt een landschappelijk-ecologische invulling.

Inspiratiebron: onder andere Klimaatverbond en Verdrag van Kyoto, de 5e nota RO en de campagne 'Trek de groene grens', Natuurbeleidsplan 'Natuur voor mensen, mensen voor natuur', milieubeleidsplan gemeente Nijmegen, sleutelvoorraden concept (VROM/gemeente Nijmegen).

6 Milieueffecten, onderzoek en rapportage

6.1 Toelichting

In dit hoofdstuk wordt de methodiek van beschrijven van milieueffecten aangegeven en de wijze waarop dit in de beoordeling van verschillende varianten van planontwikkeling gebruikt kan worden. De initiatiefnemer heeft in de voorbereiding van deze Startnotitie de (wettelijke) adviseurs en het platform Waalsprong geconsulteerd. Doel van het overleg is geweest te achterhalen welke milieueffecten maatschappelijk het zwaarst wegen. De resultaten van dit overleg zijn weergegeven in paragraaf 6.3.

In paragraaf 6.4 komt het toetsingskader aan de orde. Voor de weging van de milieueffecten wegen de maatschappelijke prioriteiten het zwaarst. De overige milieu-effecten, dat wil zeggen de effecten die niet geprioriteerd zijn gedurende de consultatie van het platform Waalsprong en de (wettelijke) adviseurs, worden in beeld gebracht en gebruikt als een extra toets om te voorkomen dat onvoorziene effecten die wel degelijk van groot belang zijn (in de differentiatie) over het hoofd worden gezien.

In paragraaf 6.5 wordt aan de hand van de geprioriteerde milieueffecten en de gekozen ruimtelijke alternatieven het noodzakelijke verdere onderzoek beschreven.

Paragraaf 6.6 tenslotte is concluderend van aard en beschrijft hoe uiteindelijk een meest milieuvriendelijk alternatief (MMA) wordt vastgesteld; ook wel het meest mens- en milieuvriendelijke alternatief (M3A).

6.2 Milieueffecten

In de planontwikkeling voor de Waalsprong zijn op drie momenten de te verwachten relevante milieueffecten beschreven: in het MER-WRN 1992, bij de MER-ontheffingsaanvraag in 1996 en in de Evaluatie Milieueffecten Waalsprong in 2000. Ter wille van de continuïteit wordt de in deze stukken gebruikte indeling ook hier gehanteerd. De te onderscheiden hoofdgroepen van milieueffecten zijn: landschappelijke waarden, abiotische kwaliteit, ecologische factoren en het woon- en leefmilieu. Voor een overzicht van de diverse deelthema's, de op dat gebied verrichte deelonderzoeken en de manier waarop deze onderzoeken in de ruimtelijke planvorming zijn verwerkt wordt verwezen naar het rapport Evaluatie Milieueffecten Waalsprong. In het MER zal een geactualiseerd overzicht van deze milieueffecten gegeven worden. Er zal echter met name in worden gegaan op die milieueffecten die onderscheidend zijn voor de verschillende alternatieven. Daarnaast zal ook onderzoek verricht worden naar milieueffecten die voor alle alternatieven nagenoeg gelijk zijn, maar waarvan uit de inspraakreacties op de evaluatie, de consultatie van deskundigen en voortschrijdend inzicht blijkt dat meer informatie gewenst is.

6.3 Prioritaire thema's

Tijdens een consultatieronde met de (wettelijke) adviseurs en het platform Waalsprong is, in een drietal workshops (Toegankelijkheid, Kwaliteit en Duurzaamheid), aan de orde gekomen wat in deze fase van de planvorming de belangrijkste milieuthema's zijn. Dat zijn samengevat:

1. **Toegankelijkheid**

- Verkeer: effecten van de toekomstige verkeersstromen en bereikbaarheid (soorten verkeer, routes, aantallen),
- Verkeer: overlast van bouwverkeer.

2. Kwaliteit:

- Verkeer: in welke mate blijft de Stadsas een barrière in het dorp Lent.
- Verkeer: vergelijking van meerdere ontsluitingsstructuren (naast bestaande structuur aandacht voor mogelijkheid van korte autoroutes door de wijk),
- Identiteit van plekken: archeologie, natuur, geomorfologie, zichtlijnen, sociale veiligheid,
- Mate van samenhang/integratie van oude en nieuw te bouwen woonwijken,
- Differentiatie in woningtypen,
- Aan/afwezigheid van speelplekken, groenvoorzieningen (speciale aandacht voor meervoudig gebruik van wadi's).

3. **Duurzaamheid**

- Verkeer: gevolgen voor de luchtkwaliteit,
- Verkeer: gevolgen voor geluidsbelasting op woningen,
- Water: nadere uitwerking van gebruiks- en recreatiefuncie van waterpartijen, eventuele klankbordwerking van de plassen,
- Water: effecten van ontgronding en grondwateronttrekking op de waterhuishouding (geohydrologie).

6.4 Onderzoek en toetsingskader

De drie verschillende alternatieven worden vergeleken met de voorgenomen activiteit, het Structuurplan 'Het Land over de Waal' (als referentiekader) en met elkaar. Daartoe worden de milieueffecten zo goed mogelijk gekwantificeerd. Het betreft een relatieve vergelijking van ingreep-effect relaties. Waar mogelijk zal gebruik worden gemaakt van bestaande gegevens en bestaand onderzoek, aangevuld met onderzoek dat ten behoeve van vergelijkbare ontwikkelingslokaties in Nederland recentelijk is uitgevoerd. Lacunes in kennis voor specifieke bestemmingsplannen of deelgebieden worden daarbij gesignaleerd en voorzien van een aanbeveling voor nader of aanvullend onderzoek.

Voor de vier hoofdgroepen van milieueffecten zal de focus van het onderzoek als volgt vallen:

- In de hoofdgroep landschappelijke waarden worden de inpassing van cultuurhistorische en archeologische waarden en de invloed van windmolens op de landschapsstructuur onderzocht. Hierbij wordt gebruik gemaakt van beschikbare kwalitatieve en kwantitatieve informatie uit inventarisaties en studies. Er zal aandacht worden besteed aan de mate van behoud en bescherming van de bestaande waarden in de verschillende alternatieven. Speciale aandacht wordt besteed aan de landschappelijke samenhang en de belevingswaarden, die in het geding zijn.
- In de hoofdgroep abiotische kwaliteit zijn de (geohydrologische) effecten van zandwinning, grondwateronttrekking en omgang met grondstromen de hoofdthema's. Met nadruk zal worden onderzocht welke risico's deze activiteiten met zich meebrengen voor de directe leefomgeving en hoe aard en omvang van de activiteiten zich verhouden tot de kwaliteit en samenhang van het ecohydrologische systeem. Speciale aandacht gaat uit naar de situatie na de afronding van de zandwinning en grondwateronttrekking: het vermogen tot herstel van het ecosysteem en de multifunctionale kwaliteit van de locaties, zoals waterberging in combinatie met stedelijke- recreatieve en natuurfunctie.
- In de hoofdgroep ecologische factoren zijn de vormgeving en maatvoering van de interne ecologische verbindingen en de relatie met de in de directe nabijheid gelegen gebieden uit de Ecologische Hoofdstructuur de belangrijkste onderzoeksonderwerpen. Speciale aandacht gaat hierbij uit naar de eisen en randvoorwaarden die gestelde natuurdoeltypen, en de erbij behorende plant- en diersoorten, stellen aan de kwaliteit en de samenhang van het ecosysteem. Daarnaast wordt natuurbeleving expliciet als criterium beschouwd.
- De hoofdgroep woon- en leefmilieu is, op het schaalniveau van een MER die zich op inrichtingsfactoren richt, de belangrijkste groep. Hoofdpunten van onderzoek zijn algehele verkeersafwikkeling, verkeershinder in de wijken en rond de hoofdinfrastructuur, gevolgen van de fasering van de bouw en gevolgen van diverse programmakeuzes zoals aard en omvang van recreatieve voorzieningen, bedrijventerrein en stadsproject. Toetsingscriteria voor het onderzoek naar woon- en leefmilieu zijn: kwaliteit en samenhang van de interne en externe ontsluitingen, diversiteit in aanbod en omgeving en duurzame gebruikswaarde.

Overige milieuthema's worden vergeleken op basis van informatie, die in de Notitie Evaluatie Milieu-effecten Waalsprong voor de voorgenomen activiteit is beschreven. Deze milieueffecten worden beoordeeld op hun onderscheidend vermogen voor alle alternatieven en waar nodig worden onderscheidende effecten in beeld

gebracht. De vergelijking van de alternatieven gebeurt door toetsing met een vijfpuntschaal : ++, +, 0, -, --. Dit is voor de bijdrage van de planonderdelen aan de kwaliteit leefomgeving. De verschillende alternatieven worden vergeleken ten opzichte van de referentiesituatie: het Structuurplan. Alle milieueffecten/gevolgen worden voor het Structuurplan op 0 gesteld met zowel een kwantitatieve, kwalitatieve als een samenhang/betekenis onderbouwing.

Niet alle milieueffecten wegen even zwaar. Prioriteit krijgen de milieuthema's die zijn benoemd in de consultatie. Voor deze thema's zal nader vervolgonderzoek plaats vinden. Het betreft deels onderzoek naar de milieueffecten (bijvoorbeeld van diverse verkeersvarianten); deels onderzoek naar het definiëren van kwantificeerbare doelen (bijvoorbeeld natuur). De andere milieuthema's worden vergeleken op basis van informatie die in de Notitie Evaluatie Milieueffecten Waalsprong voor alle alternatieven in beeld is gebracht. De gegevens worden zodanig uitgewerkt dat voor elk van de 13 bestemmingsplannen en voor de grondwateronttrekkings- en ontgrondingsvergunning een toetsingskader en bouwstenen worden opgesteld. Op onderstaand kaartje zijn de 13 bestemmingsplannen weergegeven. *(zie figuur 6)*

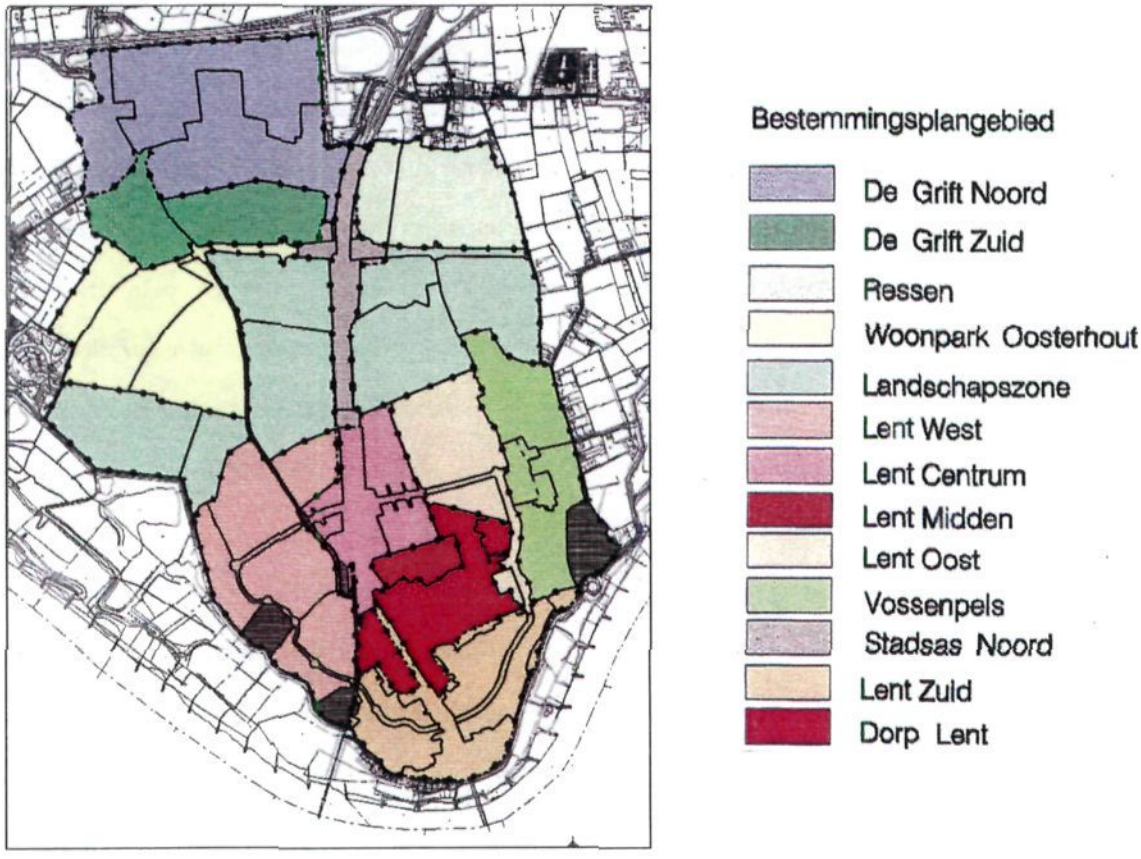

figuur 6

Waalsprong

6.5 Vervolgstap: integratiekader en monitoring

Ten behoeve van de monitorbaarheid van de conclusies en aanbevelingen in het MER is het wenselijk om een integraal toetsingskader voor de verschillende milieuaspecten vast te stellen. Hiermee kunnen belangenconflicten tussen mens (sociaal-culturele doelen), milieu (natuur- en milieudoelen) en economie (de middelen) verhelderd worden ten behoeve van de bestuurlijke afweging.

De gangbare weging van milieueffecten is beperkt in de mogelijkheden tot integratie van de verschillende waarderingen. Uit inspraakreacties, consultatie etc. blijkt dat het MER zich in principe hierop zou moeten richten. Echter een dergelijk integratiekader is over het algemeen een complexe methodiek. Desondanks wordt in het MER de toepassing onderzocht van een integratiekader. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de 'Ecopolisstrategie', die ook ten grondslag heeft gelegen aan het structuurplan.

De Ecopolisstrategie is een model om samenhang te realiseren tussen de doelen op de beleidsterreinen milieu (duurzame ontwikkeling), ruimtelijke ordening (gebruiks-, belevings-, en toekomstwaarde), natuurontwikkeling en waterbeleid (integraal beheer). Bij het ontwerp en de latere inrichting van het plangebied gaat het Ecopolismodel ervan uit dat op de verschillende niveaus (regio, stad, stadsdeel, buurt en straat) een drietal factoren betrokken wordt: stromen (verkeersstromen, energie, afval en water), plekken en participanten. Traditioneel worden de milieueffecten op normatieve wijze beoordeeld, dat wil zeggen kwantitatief en kwalitatief. Een extra integratieslag wordt bereikt als de milieu-effecten ook op samenhang en op betekenis worden beoordeeld.

Bij 'samenhang' kan gedacht worden aan de mate waarin de toegankelijkheid/ontsluiting van de te realiseren deelplannen aansluit op de behoeften/wensen van huidige en toekomstige bewoners en hun bezoekers. Voor de milieuaspecten betekent dit dat zowel de interne als externe samenhang moet worden beoordeeld op de aanwezigheid van goed functionerende en veilige verbindingen. Bijvoorbeeld: korte calamiteiten routes, doorgaande langzaamverkeer- en openbaar vervoerontsluiting, ecologische verbindingen, water(circulatie) verbindingen, landschappelijke verbindingen. De uitvoering van het plan maakt gebieden tijdelijk slecht of moeilijk bereikbaar, waarop alternatieven beoordeeld kunnen worden.

Met betrekking tot 'betekenis' gaat het om de mate waarin de identiteit en het karakter van het gebied wordt gerespecteerd en kan worden beleefd door de huidige en toekomstige bewoners.
Gezien de kernachtige beleidslijn dat de Waalsprong vooral een sterke binding met de stad zal moeten krijgen, bestaat er voor dit criterium vooral behoefte om waardevolle karakteristieke lijnen en elementen te versterken en te behouden. Het platteland- of dorpskarakter wordt immers getransformeerd naar stedelijk gebied. De

Thema's Strategie 2 netwerken

Factoren **Milieuaspecten**	Stromen Water Verkeer Energie Bodem-, grond- en reststoffen	plekken natuur landschap cultuurhistorie archeologie stedenbouw	participanten huidige en toekomstige bewoners en ondernemers, ontwikkelaars, planners, beheerders
Criteria voor leefbaarheid **Kwaliteit** Kwalitatieve effecten naar aard van de ingreep **Kwantiteit** Kwantitatieve effecten naar omvang van de ingreep **Samenhang** Effecten op de interne en externe samenhang van het ecosysteem, de toegankelijkheid en bereikbaarheid **Betekenis** Effecten op het karakter en de identiteit van het gebied – de belevingswaarde			

uitvoering van het plan verandert hoe dan ook permanent het karakter van het gebied, maar kan verschillen per alternatief door de mate waarin nieuwe identiteit worden toegevoegd.

6.6 Compenserende en mitigerende maatregelen

Op basis van de toetsing zullen compenserende en mitigerende maatregelen worden opgesteld. Deze maatregelen hebben een lager detail niveau en kunnen worden beschouwd als mogelijkheden om geconstateerde negatieve effecten te minimaliseren of teniet te doen.

6.7 Rapportage MMA en M3A

In ieder MER wordt naar aanleiding van het onderzoek een alternatief geformuleerd wat tot het meest milieuvriendelijke plan leidt, het MMA (Meest Milieuvriendelijk Alternatief). Dit MER zal drie alternatieven bevatten. Ze zijn beschreven in hoofdstuk 5 en komen voort uit de strategische opgaven die in het Structuurplan zijn vastgesteld voor de Waalsprong. In deze alternatieven wordt ook uitdrukking gegeven aan de uiteenlopende maatschappelijke discussies over verstedelijkingsopgaven, zoals die onder andere in recent Rijksbeleid, gemeentelijk beleid zijn verwoord en uit maatschappelijke discussie blijken. In paragraaf 6.3 is het resultaat opgenomen van de maatschappelijke discussie over de belangrijkste milieuthema's; die thema's vormen de basis voor de onderlinge vergelijking en waardering van de ruimtelijke varianten. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in duurzaamheid (milieu), leefbaarheid (mens) en identiteit van plekken (stedenbouw). Uit die vergelijking en waardering wordt een ruimtelijk plan samengesteld dat de meest optimale mix vormt: het M3A (MMMA), het Meest Mens- en Milieuvriendelijke ruimtelijke Alternatief.

7 Stappen in de procedure

7.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de te doorlopen procedure van de m.e.r. voor de Waalsprong. Weergegeven worden de beslismomenten van het Bevoegd Gezag, de momenten van het ter inzage leggen van de stukken en de momenten waarop inspraak mogelijk is.

7.2 De procedure

De Wet milieubeheer regelt de mogelijkheid om voor verschillende samenhangende MER-plichtige activiteiten één MER te maken die door één van de betrokken bestuursorganen gecoördineerd wordt, voorbereid en behandeld. Voorgesteld is hiervoor de Gemeenteraad van de gemeente Nijmegen aan te wijzen.

september 2001 **Coördinatiebesluiten Gemeenteraad en Gedeputeerde Staten**

Inspraak en advisering zijn gericht op de richtlijnen die de Gemeenteraad en Gedeputeerde Staten moeten vaststellen. In de richtlijnen kunnen zij aangeven aan welke inhoudelijke eisen het MER volgens hen moet voldoen.

oktober 2001 **Openbare kennisgeving startnotitie**

- terinzagelegging en inspraak (mondeling of schriftelijk)
- advisering door inspecteur milieuhygiëne en directeur LNO
- advisering Commissie voor de Milieu-effectrapportage

De richtlijnen worden gemaakt op basis van de informatie uit de startnotitie, de inspraak, de advisering en het wettelijke kader. De richtlijnen zijn niet bindend, maar vormen wel het toetsingskader voor de volgende stap; het beoordelen van de aanvaardbaarheid van het gemaakte MER.

januari 2002 **Vaststelling richtlijnen door Gemeenteraad en Gedeputeerde Staten**

- toezending richtlijnen aan insprekers en adviseurs

Naar aanleiding van de informatie uit de hierboven beschreven stappen worden onderzoeken en studies gedaan.

Uiteindelijk wordt het MER opgesteld.

voorjaar 2002 Opstellen van het MER

- toezending MER aan Gedeputeerde Staten
- toezending MER aan de Commissie MER

Zowel de gemeenteraad als gedeputeerde staten toetsen het MER aan de Wet milieubeheer en de richtlijnen.

mei 2002 Besluit van Gemeenteraad en Gedeputeerde Staten over aanvaardbaarheid van het MER.

mei 2002 Openbare kennisgeving MER

- terinzagelegging MER
- toezending MER aan adviseurs
- toezending inspraakreacties aan Commissie MER en adviseurs en terinzagelegging inspraakreacties
- openbare kennisgeving van openbare zitting voor mondelinge inspraak

In het MER zullen de stappen voor het vervolg van de procedure worden opgenomen.

Na het gereed komen van het MER, dient het MER als onderlegger voor de besluitvorming omtrent de dertien, nieuw op te stellen, bestemmingsplannen voor de Waalsprong.

Tenslotte moet het MER voorzien in een toetsingskader en bouwstenen ten behoeve van het opstellen van de dertien bestemmingsplannen en, voor zover aan de orde, de grondwateronttrekkings- en ontgrondingsvergunning.

7.3 Hoe kunt u reageren?

De bekendmaking van de startnotitie vormt de formele start van de m.e.r.-procedure. Gedurende de inspraakperiode heeft eenieder de mogelijkheid zijn of haar mening over de startnotitie aan het bevoegd gezag mede te delen. Deze reacties zullen worden meegewogen in de op te stellen richtlijnen voor het MER.

U kunt met ingang van 4 oktober 2001 gedurende vier weken uw inspraakreactie sturen naar: De Raad van de gemeente Nijmegen, afdeling G720, Postbus 9105, 6500 HG Nijmegen. Indien u mondeling uw inspraakreactie wenst te geven, kunt u hiervoor, binnen de hiervoor aangegeven termijn, een afspraak maken via het volgende telefoonnummer: 024 - 3292778. Indien u meer informatie wilt over de milieu-effectrapportage of over de plannen voor de Waalsprong kunt u terecht op de website: www.nijmegen.nl <http://www.nijmegen.nl/> of bij het gemeentelijk informatiecentrum Open huis, tel. 024-3292408. Ook de gemeentelijke informatieborden in Lent en Oosterhout bevatten informatie. Daarnaast wordt u via de gebruikelijke informatiekanalen regelmatig op de hoogte gehouden.

GEMEENTE Nijmegen

8 Literatuur

Bodem en grondstromen

- Bodemonderzoeken en bekende gevallen van ernstige bodemverontreiniging Waalsprong Gemeente Nijmegen Bureau Bodem, 2001
- Gespreksnotitie inzake zandwinningsaspecten Waalsprong, Afd. weg- en waterbouw, Gemeente Nijmegen januari 1994
- Grondstof voor het land over de Waal (notitie afvalbeleid), Gemeente Nijmegen, juni 1994
- Saneringsonderzoek locatie Zwarte Weg/Zwarte Water te Nijmegen, Haskoning, Nijmegen, oktober 1997
- Verkenningnotitie ontgronding Lentse plassen Gemeente Nijmegen, ARCADIS, Heidemeij advies 20 januari 1998
- Actief bodembeheer in Nijmegen, uitvoeringsnota, Gemeente Nijmegen, september 1998
- Onderzoek grondbalans van de gemeentelijke vlekken in de Waalsprong, Directie grondgebied afd. openbare ruimte, april 2001
- Fase 0: Vooronderzoek aanwezigheid puinverhardingen, Fibrecount environmental control, Dossiernummer DN01-2250, mei 2001

Ecologie, landschap, cultuurhistorie en archeologie

- Inventarisatie van cultuurhistorische aandachtspunten Waalsprong, ingebracht door de belangenvereniging Lent e.o. 1997
- Inventarisatielijst nationaal en lokaal geregistreerde monumentale en waardevolle bomen, Gemeente Elst 1995
- Overzichtskaart reservaats- en beheersgebieden en ontwikkelingsprojecten buitengebied, Gemeente Nijmegen 2000

Energie / duurzaam bouwen

- Energieprestatie op locatie EPL monitor november 2000
- Technologisch raamwerk voor een optimale energie infrastructuur. Energievoorziening in het land over de Waal, Nijmegen. Energieonderzoekcentrum Nederland, Petten, mei 1997
- Het vijf stappenplan voor een optimale energie-infrastructuur, Energieonderzoekcentrum Nederland, Petten, mei 1997
- Oriënteringsnota Energievoorziening het Land over de Waal, Woon/Energie i.o.v de Gemeente Nijmegen, januari 1994
- Eindrapportage proefproject energie, NUON/gemeente Nijmegen, februari 1996
- Checklist duurzaamheidsaspecten ruimtelijk plannen, Gemeente Nijmegen Dienst Volkshuisvesting en milieu, Projectbureau milieu, maart 1996
- Plan van aanpak synergieproject 'kwaliteit op locatie onderdeel duurzaamheid, Gemeente Nijmegen, themagroep duurzaamheid, 27 maart 1996

- Plan van aanpak synergieproject 'kwaliteit op locatie onderdeel duurzaamheid. Stap 3, confrontatie met voormalige klankbordgroepleden Land over de Waal op 10 juli 1996, Gemeente Nijmegen, themagroep duurzaamheid, opgesteld door ir. Babs Rentjes te Amsterdam
- Plan van aanpak synergieproject: 'kwaliteit op locatie onderdeel duurzaamheid'. Stap 4, Aanvullende interne interviewronde, Gemeente Nijmegen, themagroep duurzaamheid, Opgesteld door ir. Babs Rentjes te Amsterdam, 26 juli 1996/ 7 oktober 1996
- Concept-rapportage plan van aanpak synergieproject 'kwaliteit op locatieonderdeel duurzaamheid'. Stap 2 interne interviewronde evaluatie door leden van de voormalige klankbordgroep dienst stadsontwikkeling, Gemeente Nijmegen, themagroep duurzaamheid, Opgesteld door ir. Babs Rentjes te Amsterdam, 3 juni 1998

Ecologie, landschap, cultuurhistorie en archeologie

- Waalsprong: archeologische implicaties, Gemeente Nijmegen, juli 2001
- Notitie groen, natuur en landschap, land over de Waal, Afd. beplantingen Gemeente Nijmegen, februari 1994
- Inventarisatie 'Land over de Waal', Heidemij advies i.o.v de Gemeente Nijmegen, mei 1994
- Het Land over de Waal, cultuurhistorische beschrijving, rapport en kaartenboek. Gelders genootschap, januari 1995
- Land over de Waal, Natuurontwikkeling Lentse Plassen, Haskoning, april 1996
- Bomeninventarisatie voor actuele bouwvlekken stadseiland, Oosterhout Oost en West, Gemeente Nijmegen, september 1998
- Landschapsinventarisatiekaart Singelproject, Grontmij, april 2000
- Kaart: gemeente Nijmegen, Land over de Waal, overzicht archeologische waarden per 01-04-2001, Gegevens van RAAP en bureau archeologie.

Afval:

- Randvoorwaarden en ontwikkelingen afvalstructuurplan Waalsprong, Gemeente Nijmegen

MER

- Historisch overzicht ontheffing van m.e.r. voor de waalsprong 1995-1996, Gemeente Nijmegen, 1996
- Verkeer en vervoer, basisrapport 4, MER woningbouw Regio Nijmegen, Grontmij NV Afdeling infrastructuur

- Verkeer en vervoer, Basisrapport 5, MER woningbouw regio Nijmegen, Grontmij NV
- Evaluatie milieueffecten Waalsprong, overzicht schriftelijke inspraakreacties.
- Verkeer en vervoer, basisrapport 5, MER woningbouw regio Nijmegen Grontmij NV
- MER-woningbouw regio Nijmegen, aanvullende notitie (31/3/92), Naar aanleiding van de voortoetsing door de Commissie MER, 1992
- Structuurvisie alternatieven basisrapport 3, MER woningbouw regio Nijmegen, Grontmij NV, afdeling ruimtelijke planning, Zeist, januari 1992
- Milieueffectrapportage 'Land over de Waal'(hoofdrapport), Grontmij, februari 1992
- Milieuaspecten locatiekeuze, Basisrapport 1, MER Woningbouw regio Nijmegen, Grontmij NV, Afdeling ruimtelijke planning, Projectbureau Milieu, Zeist, februari 1992
- Milieueffectrapportage woningbouw regio Nijmegen, Hoofdrapport, Grontmij NV, projectbureau Milieu, Zeist, februari 1992
- Milieueffectrapportage woningbouw regio Nijmegen, samenvatting, Grontmij NV Zeist, maart 1992
- Milieueffectrapportage Woningbouw regio Nijmegen, aanvullend rapport over Betuwe alternatief, Grontmij NV afdeling ruimtelijke planning, Zeist, juni 1992
- Toetsingsadvies m.e.r. woningbouw regio Nijmegen, Commissie MER, december 1992
- Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport 'Woningbouwlocatie regio Nijmegen', Commissie voor de milieueffectrapportage, 1 december 1992
- Evaluatie Milieueffecten Waalsprong. De doorwerking van de milieueffect rapportage Woningbouw Regio Nijmegen in de ontwikkeling van de Waalsprong, Afdeling Milieu gemeente Nijmegen, Oktober 2000 Ontwikkelingen woningbouw regio Nijmegen en stedelijk knooppunt, basisrapport 2, MER woningbouw regio Nijmegen, Grontmij NV, afdeling ruimtelijke planning, Zeist, januari 1992

Stedenbouw

- Regionaal woningmarktonderzoek KAN, 1996- Segmentering- en faseringsnota kantoren in KAN, 1997
- Beperkte studie door afdeling bouwkunde van prenten en kaarten Fort Knodsenburg, Gemeente Nijmegen, afdeling bouwkunde, 1997
- - Voorzieningenplan Waalsprong. Onderwijs, cultuur, sport en welzijn in het land over de Waal, Dienst educatie en welzijn, Gemeente

Nijmegen, 1997 Studie stedenbouwkundige invulling vlek 4, Oranjewoud, 1998 Stedebouwkundige studie station Lent en omgeving, Gemeente Nijmegen, 1996 Beeldstudie bebouwingsmogelijkheden waalfront Stadseiland, Bureau opmaat, 1997

- Kantorenmarktonderzoek Nijmegen 1999. Directie Strategie en projecten afdeling onderzoek en Statistiek, 1999
- Onderzoeksrapportage ruimtelijke kwaliteit Waalsprong, Afd. stedelijke inrichting Gemeente Nijmegen, oktober 1993
- Toets proefverkaveling Waalsprong, BOOM, september 1995
- Besluit inzake m.e.r. ontheffingsverzoek structuurplan 'Het Land over de Waal', Ministerie van VROM, maart 1996
- Opmaat, Beeldstudie integratie natuur en wonen Waalsprong/'t Zand Nijmegen, oktober 1997
- Kwaliteit op locatie. Eindrapportage synergieproject Waalsprong, Gemeente Nijmegen, oktober 1997

Geluid:

- Geluidsbelastende locaties in de Waalsprong, Buro Schie, Rotterdam.
- Akoestisch onderzoek stadseiland noord, concept, DHV, Augustus 1999
- Akoestisch onderzoek Steltsebuurt, concept, DHV, augustus 1999
- Akoestisch onderzoek de Stelt, DHV, september 1999
- Geluidsonderzoek industrie masterplan Griftdijk (concept), Adviesbureau de Haan, 1997

Verkeer en vervoer

- Het openbaar vervoer en de fiets als alternatief. Een onderzoek naar het mobiliteitsgedrag van Nijmegenaren en regiobewoners, Gemeente Nijmegen afdeling sociaal economisch onderzoek, Nijmegen, december 1992
- De Waalsprong en de Wet geluidhinder; bepaling van de juridische consequenties van de geluidsbelasting afkomstig van het verkeer t.b.v. het structuurplan Waalsprong (van snelweg naar stadsweg), Gemeente Nijmegen, Dienst volkshuisvesting en milieu, juli 1994
- Verkeersmilieukaart 'Land over de Waal', BGC, januari 1996
- Rapport 'Bepaling van de geluidsbelasting afkomstig van het wegverkeer ten behoeve van het bestemmingsplan stadsas (deelgebied 1)', Gemeente Nijmegen, 21 december 1999

Water

- Studie uitwerking watersysteem Stadseiland, Haskoning, 1998
- Rapport integrale hoofdwaterstructuur Waalsprong, Tauw 1999
- Land over de Waal; waterhuishoudkundige inrichting, Haskoning, augustus 1995
- Land over de waal, waterhuishoudkundige inrichting, hoofdrapport figuren, Haskoning, augustus 1995
- Land over de Waal, waterhuishoudkundige inrichting, Bijlagen, Haskoning, augustus 1995
- Land over de Waal, waterhuishoudkundige inrichting, hoofdrapport tekst, Haskoning, augustus 1995
- Land over de Waal, effecten Lentse plassen. Fase 1, globale exploitatieopzet diepe ontgronding verkenning geohydrologische aspecten, Haskoning, oktober 1995
- Land over de Waal, modelleren van de toekomstige waterkwaliteit van de Lentse Plassen, Haskoning, oktober 1996
- Land over de Waal, studie-effecten Lentse Plassen-fase 2, geohydrologie, grondmechanica en bodemopbouw + tekening, Haskoning, Nijmegen, december 1996
- Land over de Waal, waterhuishoudkundige inrichting en ontwikkeling Lentse plassen, samenvattend rapport, Haskoning, december 1996
- Waalsprong, nadere uitwerking open watersysteem, Haskoning, september 1997
- Waalsprong, waterhuishouding Stadseiland, invloed uitvoeringsvormen op grondwaterstroming en grondwaterstanden, Haskoning BV, Nijmegen, juli 1998
- Integraal waterplan voor de Waalsprong, Tauw, 9-2-1999
- Waterplan Waalsprong vlek 20, voorlopig ontwerp, Haskoning, maart 1999
- Waalsprong Nijmegen, Reactie op second opinion, Haskoning B.V., Nijmegen, oktober 1999
- Second opinion 'Integraal waterplan voor de Waalsprong', DHV, november 1999
- Oosterhoutse en Lentse Plas, projectplan planontwikkeling vlek 30 en 31, Gemeente Nijmegen, directie grondgebied projectbureau, maart 2001

9 Verklarende woordenlijst

alternatief

Een mogelijke andere invulling van het plangebied dan de voorgenomen activiteit; bij de MER Waalsprong zijn de alternatieven samengesteld uit varianten.

autonome ontwikkeling

Ruimtelijke ontwikkeling van het studiegebied zonder de voorgenomen activiteit op basis van bestaand en voorgenomen beleid; in de MER Waalsprong wordt gezien het vergevorderde stadium van planontwikkeling het structuurplan 'Het land over de Waal' gezien als autonome ontwikkeling.

bestemmingsplan

Gemeentelijk ruimtelijke ordeningsplan, waarin het gebruik van grond is vastgelegd.

bevoegd gezag

De overheidsinstantie die bevoegd is het m.e.r. plichtige besluit te nemen.

Cmer

Commissie voor de Milieu-effectrapportage; landelijke commissie van onafhankelijke deskundigen die het bevoegd gezag en de initiatiefnemer adviseert omtrent de inhoud en kwaliteit van de MER voor de voorgenomen activiteit.

compensatie

Het treffen van maatregelen waarbij in ruil voor het aanbrengen van milieuschade op de ene plaats vervangende waarden elders worden gecreëerd.

concrete beleidsbeslissing

Een in een planologische kernbeslissing, streekplan of regionaal structuurplan als zodanig aangegeven afgewogen beslissing waarbij plaats en/of gebied voor een project of ruimtelijke ingreep voldoende concreet zijn aangegeven.

DUBO

Duurzaam bouwen.

eerste ruimtelijke plan

Het eerste plan waarin sprake is van een concrete beleidsbeslissing over activiteiten waarvoor een MER vereist is.

ecopolisstrategie

Plan over hoe met de samenhang van planten, dieren en de mens in een stedelijk omgeving omgegaan kan worden; de ecopolisstrategie vormde de basis voor het structuurplan 'Het land over de Waal'.

EPL

Energie Prestatie op Locatie: een rekenmethodiek om het energiegebruik van een wijk in een schaal van 1 tot 10 te waarderen. Hierbij wordt bij 10 evenveel energie in de wijk opgewekt (bijvoorbeeld door zonnecellen) als er verbruikt wordt.

huidige situatie

De bestaande situatie in het plan - en studiegebied; voor de MER Waalsprong beschreven op basis van luchtfoto's.

ingreep-effectrelatie

Beschrijving van hoe de voorgenomen activiteit effect heeft op het studiegebied.

initiatiefnemer

Diegene(n) die de m.e.r.-plichtige activiteiten wil(len) ondernemen.

inrichtings-MER

MER die de effecten beschrijft van verschillende inrichtingsvarianten; het MER voor de Waalsprong is een combinatie van een inrichtings- en een uitvoerings-MER.

KAN

Knooppunt Arnhem Nijmegen; in de Vierde nota over de Ruimtelijke Ordening zijn Arnhem en Nijmegen gezamenlijk aangewezen als stedelijk knooppunt.

knoop

Een gebied rond een vervoersknooppunt, zoals een station, waar veel functies gevestigd zijn en een intensief grondgebruik is.

mitigatie

De aanpassingen aan de voorgenomen activiteit zodat de schade aan het milieu wordt opgeheven of verminderd.

leefbaarheid

De mate waarin mensen zich thuis voelen in hun (directe) leefomgeving, zowel in sociale en maatschappelijke zin als in fysieke en ruimtelijke zin.

m.e.r.- of m.e.r. procedure

Procedure om te komen tot een milieu Effect Rapport (MER) zoals vastgelegd in de Wet Milieubeheer.

MER

Milieu Effect Rapport

MER-ontheffingsprocedure of MER-ontheffing

Procedure waarbij ontheffing wordt verkregen van de verplichting tot het doorlopen van de m.e.r. procedure.

MER-plicht

De in het Besluit milieu-effectrapportage 1994 aangegeven verplichting om bij de voorbereiding van bepaalde besluiten ten behoeve van bepaalde activiteiten een MER te maken.

MMA

Meest Milieuvriendelijke Alternatief; dit is een alternatief waarbij voldaan kan worden aan de doelstelling van de initiatiefnemer en uit wordt gegaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming of verbetering van het milieu.

M3A

Alternatief dat bestaat uit de aaneenschakeling van mens- en milieu- vriendelijkste keuzes uit de verschillende alternatieven.

plangebied

Het gebied waarin de voorgenomen activiteiten plaatsvinden.

Platform Waalsprong

Een overlegorgaan van bewoners- en belangengroepen uit het Waalspronggebied.

referentiekader

Het kader ten opzicht waarvan de voorgenomen activiteit en de alternatieven beoordeeld worden op milieueffecten; voor de MER Waalsprong fungeert de autonome ontwikkeling, dat wil zeggen het Stuctuurplan "Het land over de Waal", als referentiekader.

referentiesituatie

Idem.

RvS

Raad van State

startnotitie m.e.r.

Officiële aanmelding van de voorgenomen MER-plichtige activiteit door de initiatiefnemer bij het bevoegd gezag, waarin het wat, waar, waarom en hoe beschreven is.

structuurplan

Een plan waarin aangegeven wordt hoe de hoofdstructuur (wijze van opbouw) van een (nieuw in te richten) gebied (buurt, wijk, stad) er binnen enige tijd uit komt te zien.

studiegebied

Het gebied waar de effecten kunnen optreden (plangebied en omgeving).

toetsingskader

Het geheel van toetsingscriteria, en ter nadere concretisering daarvan indicatoren, die per thema zijn vastgesteld om de effecten van de alternatieven te bepalen en onderling te vergelijken.

uitvoerings-MER

MER die de effecten beschrijft van verschillende uitvoeringsvarianten; het MER voor de Waalsprong is een combinatie van een inrichtings- en een uitvoerings-MER.

varianten

Mogelijke wijzigingen op het oorspronkelijke voornemen.

VINEX

Vierde Nota ruimtelijke ordening Extra; een nota van de rijksoverheid waarin voor het hele land een plan en ideëen beschreven worden over de inrichting van stedelijke en landelijke gebieden voor de periode tot 2015.

VINEX locatie

Locaties die in het kader van de VINEX aangewezen zijn voor onder meer woningbouw.

voorgenomen activiteit

De activiteit die de initiatiefnemer wil uitvoeren ter realisering van een gesteld doel op een bepaalde locatie.

Wbb

Wet Bodembescherming.

Wm

Wet milieubeheer.

Colofon startnotitie m.e.r. Waalsprong

Uitgave:

Gemeente Nijmegen, september 2001

Opgesteld door:

Gemeente Nijmegen, Directie grondgebied

Gemeentewerken Rotterdam, Ingenieursbureau

Alterra, Ecologie en Samenleving